

İYİ BİR VETERİNER HEKİMİN ÖZELLİKLERİ

1. Teorik ve pratik açıdan iyi bilgili olmalı
2. Doğru ve çabuk karar verebilmeli
3. Uzağı görebilmeli
4. Hasta-hasta sahibiyile ilişkide ölçülü ve dikkatli olmalı
5. Sır saklamalı
6. Hasta sahibinin sosyal konumuna önem vermemeli
7. Cesaretli olmalı
8. Ticaret felsefesini (dürüst) kavramış olmalı
9. Veteriner hekimliği deontolojine ve etik ilkelerine sadık olmalı

Klinisyen (Özel) Veteriner Hekimliği; iyi bir veteriner hekimliği bilgi ve anlayışının, hoşgörü, sevgi ve estetik bir yaklaşımın, dürüst esnaflığın, tükenmez bir azim ve gayretin bütünleşmesidir.

BİLGİ – BİLİM- BİLİMSEL BİLGİ

İnsan bilinç sahibi varlık olarak hem dıştaki evreni hem de kendisini algılar ve kavrar. Bu algılama ve kavramaya bilme denir. Burada bilen ve bilinen vardır ve bilgi bu ilişkinin sonucu olarak ortaya çıkar. Bu kavrama sırasında nesnelere insan zihninde bir takım izler bırakır. Kişi, bular üzerinde düşünerek, zihinsel etkinlikte bulunarak kavramlar elde eder. Bunlar arasında çeşitli ilişkiler kurarak çıkarımlar yapar, yargılarda bulunur. Bilgi, bu zihinsel faaliyetler ya da bir başka ifadeyle insan zekasının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünüdür. Bilgi ayrıca; “öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat” diye de tanımlanabilir. Bilgi dört sınıfta toplanabilir.

1. Ampirik bilgi
2. Deneysel bilgi (daha üst düzeyde)
3. Felsefi bilgi
4. Bilimsel bilgi

Ampirik bilgi; duyu organlarımızın bilincimize yansıttığı dağınık izlenimlerin benzer şekilde tekrarlanan örneklerinden kaynaklanan ve gelişigüzel genellemeler yolu ile yorumlanan, birbirine bağlanan, oldukça yüzeysel ve düzensiz bir bilgi türüdür.

Deneysel bilgi; bunlar az ya da çok *istemli bir araştırma çabasının* ürünü olan bilgilerdir.

Felsefi bilgi; dağınık olayların en genel, en geniş ve en bütünleşmiş yorumunu içerirler. Felsefi bilgi en genel ve en temel sorulara karşı önerilmiş teorik yanıtlar; akla yakın fakat ampirik kanıtlamağa muhtaç açıklamalar topluluğudur. Başlıca konuları ve düşünsel uğraş alanları şunlardır:

1. Varlık kuramı (Ontoloji)
2. Bilgi kuramı (Epistemoloji)
3. Değerler felsefesi

Bilimsel bilgi; aklın belli bir konuda / alanda, belli bir amaca yönelen, belli bir yöntemle elde ettiği tutarlı, düzenli ve sistemli bilgidir.

Bilimsel bilginin amacı: Sınırlı bir doğa gerçeğini olabildiğince açık, olabildiğince ayrıntılı (aslına yakın), olabildiğince kesin bir tanıma kavuşturmadır (deskriptif amaç). Bilimsel bilgi realiteyi karşılama çabasında olan bir bilgidir. Bilimsel bilgi, olaylar arasında neden-sonuç ilişkilerini yani doğanın düzenini açıklayıcı bilgidir. Bu özelliği nedeniyle olaylar hakkında ön kestirmeler yapmağa olanak veren (prediktif) bilgidir. Aynı nedenle bilimsel bilgi olayların geçmişte yer almış nedenleri hakkında açıklamalar yapmağa olanak veren (post-diktif) bilgidir. Bilimsel bilgi, içerdiği önermelerin her birinin, sadece onu öneren kişi tarafından değil, herkes tarafından sınanmasına açık olan ve her zaman eksiklerinin tamamlanması, değiştirilmesi veya pekiştirilmesi mümkün olan, dogmatik olmayan, inanç talep etmeyen, eleştirel ve kanıtlandığında her yerde geçerli olan (evrensel) üniwersal bilgidir.

Bilimsel bilgi, içerdiği önermeler arasında kesin “mantıksal tutarlılık” bulunması aranan, aklın yasalarına uygun yani “ussal (rasyonel)” bilgidir.

Bilimsel bilgi, ilgilendiği konuya ve içerdiği önermelerin birbirleri ile kurdukları ilişki düzenine göre, kendine özgü bir “organize bütün” oluşturur. Onun bu özelliği nedeni ile “bilimsel bilgi sistematik bilgidir.”

Özet olarak; Bilimsel bilgi, gerçek, genel geçer (üniversal), deskriptif, rasyonel, düzenli ve sistematik bilgidir. Bilimsel bilgi genişledikçe ve ayrıntılara indikçe yeni bilinmeyenlerin ve yeni “sorular” ın ortaya çıkmasına neden olduğundan, durmadan yeni araştırmalarla ve yeni saptamalarla çoğalan ve “biriken” bilgidir. Buna bilimsel bilginin kümülatif özelliği denir. Bilimsel düşünce ise; bilim temeline dayanan özgür eleştirici, araştırmacı ve bağımsız düşüncedir.

VETERİNER HEKİMLİĞİ TARİHİNİN KAYNAKLARI

I. YAZIDAN ÖNCEKİ DÖNEME AİT KAYNAKLAR

1. Kabartmalar – Mezopotamya, E.Mısır
2. Rölyefler –Asur Kralı III. Sathlemanester Dikilitaş (Londra British Museum)
3. Resimler – Lascaux mağarasındaki resimler (Dordogne’de)

II. YAZILI DÖNEME AİT KAYNAKLAR

A. BİLGİ ÇAĞINA KADAR

1. Kil tabletler – Hamurabi Kanunlarının yazıldığı (Babil), Kil karaciğer
2. Resimler
3. Papiruslar – Ebers, Smith ve Kahun P.
4. Dini ve tatbiki kitaplar – Zerdüşlerin Avesta Videvdad, İncil...
5. Baytarnameler – Naseri, Tuhvetülfarisin Fi Ahval-i Huyul El-Mücahidin

B. BİLGİ ÇAĞI KAYNAKLARI

1. Kitaplar
2. Periyodikler
3. Dokümanlar ve tutanaklar
4. CD – Roomlar
5. Görsel, işitsel ve diğer kaynaklar

Erich Loewy’ye Göre Veteriner Hekimliği Tarihinin Faydaları

- Öğrencilerin hekimliğe oryantasyonunu (uyumunu) sağlar.
- Hasta ve sahiplerine bağlılık ve hekimliğin sorumluluğu gibi geleneksel hekimlik kimliğinin kazanılmasını ve korunmasını sağlar.
- Öğrencilerin geçmişlerini ekonomik, kültürel, sosyal ve etik açıdan anlamalarını artırır.
- Öğrencilerin birbirleriyle ve bilimle yaklaşımını ve inancını güçlendirir.

Veteriner Hekimliği Tarihi Eğitiminin Hedefleri

1. Pozitif yaklaşım
2. Bilimsel düşünme (nedensellik bağıntıları kurma) alışkanlığı
3. Mesleki bilincin oluşturulması, “kendini bilme” benliğinin verilmesi temel hedeflerdir.

KİŞİ;

- Mesleğinin yöntemlerini,
- Düşünce ve gelişme çizgisini,
- Fikir çerçevesini,
- Sosyal ve kültürel yapısını,
- Çevresinde oluşmuş bulunan değer sistemini,
 - Tanımadıkça
 - Anlamadıkça
 - Bunlara katkıda bulunmadıkça

“Mesleki kimliğini” edinmiş sayılmaz.

VETERİNER HEKİMLİĞİ TARİHİ

Tarih, geçmişten günümüze uzanan zaman çizgisi üzerinde olayları inceleyen, ortaya çıkaran, yorumlayan ve tartışmaya açan bir bilim dalı olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca toplumların yaşamını, kültürünü, zaman ve yer göstererek gerçeğe uygun olarak inceleyen ve aktaran bilim dalı olarak ta tanımlanabilir. Bireylerin ve bunların oluşturdukları toplumların bir geçmişi olduğu gibi, toplumlardaki uğraşı alanlarının yani mesleklerin de bir geçmişi, bir tarihi vardır. Tıp ve veteriner hekimliği gibi insan ve hayvan hayatı ile iç içe girmiş mesleklerin tarihleri ise insanlık tarihi kadar eski ve zengin olaylarla doludur. Nasıl ki tarihini iyi bilen uluslar geleceğine ışık tutabiliyorsa, bir mesleğin üyesi de kendisinden önceki meslekî gelişmeyi bildiği oranda geleceğini güven altına alabilmektedir. Çünkü bir sonraki günü planlamak yaşadığımız günü değerlendirmek, yaşanmış günü de iyi bilmekle mümkündür. Kısacası geçmiş, geleceğin anahtarıdır denilebilir. İnsanoğlu, tarih boyunca daha iyiyi, güzeli ve yararlıyı bulmaya çabalarken hep böyle yapmıştır. Günümüz insanı da ileri bir uygarlık ve üstün yaşam düzeyi için çabalamakta; yeniyi üretmek amacıyla eskiyi kavrama, açığı, eksikliği bulma yarışına girmiş bulunmaktadır. Bu yarışta en güçlü, akıllı ve bilgili insanı yetiştiren toplumlar önde gitmektedir. Böyle bir insanı üretmek ise ancak sağlam bir gen ve sağlıklı bir beden yapısı ile gerçekleştirilebilir. Bunun için de medikal mesleklerin (tıp, veteriner hekimliği, diş hekimliği, eczacılık) geçmiş ve güncel bilgilerini iyi bilmek gerekir. Bu açıdan bakınca “tarih” kavramının medikal mesleklerdeki özelliği daha kolay anlaşılabilir. Bu mesleklerde tarih, belli bir zaman biriminde durmamış, belli ölçülerle sınırlanmış çerçeveyi aşmış, soyut yorumlar yerine somut sonuçları gözler önüne sermiştir. Bu nedendir ki medikal mesleklerin tarihi, evrensel bilim anlayışı içinde “Dinamik ve Pozitif bir Bilim” olma niteliği kazanmıştır.

Hekimlik tarihi, hekimliğin komparatif bir incelemesidir. Mevcut bilgilerimizi geçmişle karşılaştırarak farklarını bulmada katkı sağlar. Hekimlik, hem bir insan etkinliğidir hem de bilgi ve beceriler bütünüdür. Hekimlik tarihinde amaç hekim adayına retrospektif düşünme alışkanlığının kazandırılmasıdır.

VETERİNER HEKİMLİĞİN DOĞUŞU VE İNSAN-HAYVAN İLİŞKİLERİ

Tarih sahnesinde, insan hayvan arasındaki ilk ilişki aynı doğayı paylaşmanın ötesinde avlanma biçiminde gelişmiştir. Düzensiz ve rastlantılara bağlı yaşam süren avcı ve toplayıcı kabilelerin şekillenmesi ile birlikte insanoğlunun ilgi odağı hayvanlar olmuştur. Mağara duvarları ve kayalara çizilen hayvan resimleri, avın başarılı geçmesi için yapılan av sihirli törenleri ile ilgilidir. İnsanlar bu hayvan simgelerini çizerek; avlayacakları hayvanların üzerinde büyü yolu ile egemenlik kurmaya çalışmışlardır.

İlkel insan yaşam ve doğaya ilişkin sorunlarını bir simge yaratarak çözmeye çalışmıştır. Söz konusu simge “totem”dir. İlkel insanın evrimsel düşünce biçiminde totem : “yeniden doğuş aracı, büyük yaratıcı, kutsal yol gösterici, ruhun öbür dünyaya yolculuğunda bir rehber, tanrıların habercisi hatta tanrının kendisi olmak gibi anlamlar taşımıştır”.

Kabile toplumlarında hayvan totemleri çok yaygın olup; bunlar, ilk uygarlıklarda gelişecek olan hayvana tapınmanın daha karmaşık biçimleri için bir fon oluşturmaktadır.

Totemizmin ana hatları şu şekilde çizilebilir:

- Totem klanın atası ve koruyucusudur.
- Totem olan hayvanı öldürmek ve yemek yasaktır. Yeme yasağı bazen hayvanın sadece belli bir parçasını kapsayabilir.
- Totem hayvanlarından kazara ölen olursa, onun için yas tutulur. Kabilenin bir üyesine gösterilen saygı hayvana da gösterilerek gömülür.
- Totem hayvanın öldürülmesi herhangi bir nedenle zorunlu olursa bu ancak af dileme ayinleri ve günahı temizleme törenleri ile yapılır.

O dönemde insanlar, toteminden korkmuş, ürkmüş ve bir şeyler ummuştur. Ancak bu bir tapınma değil; ricada bulunmaktır.

Üretici ekonominin ilk evresi olan neolitik çağ insanusunun sihirseldüşünüşten dinsel düşünüşe yönelen geçmiş evresini oluşturmaktadır. Bu evrede insanoğlunun ilgisi hayvanlar yanında üzerinde egemenlik kurabileceği bitkilere, özellikle bitkilerin yazgısında etkili olabilen doğa güçlerine yönelmiştir. Üretimle beraber insanın doğa ile gerçekleştirdiği etkin ve düzenli ilişki, analogi mantığının yanısıra dedüktif mantığın gelişmesini sağlamıştır. Hayvanları ve bitkileri doğurup beslediği düşünülen toprak, anne gibi doğurucu ve üretken olmasından dolayı ilk tanrılaştırılan doğa gücü olurken; tündengelim mantığının gereği erekler ile açıklanmaya başlanmış; doğa olayları erk sahibi varlıklar olarak düşünülmüştür. Yer, gök, fırtına vb. doğa güçleri tanrılaştırılmıştır. Politeistik nitelikli ilkel dinler, animizmle birlikte bu şekilde doğmuştur. İnsanın gelişiminde ilk basamaklarda yer alan animistik aşama sonraki dinsel aşamanın çekirdeğini teşkil etmiştir. Bir çeşit ilkel doğa felsefesi olan animizm dar anlamda ruh hakkındaki kavramlar kuramı; geniş anlamda da ruhsal varlıklar kuramıdır. Buna göre tüm canlıların ve cansız nesnelere içinde bir ruh vardır.

İlk tanrılar totemcilik geleneğinin etkisi ile hayvan biçiminde düşünülen doğa güçleri olmuştur. Ör: Gilgameş destanında göğün boğası güneş tanrı böyledir. Bunun yanısıra bir takım hayvanlar da kutsal sayılmıştır. Totemizmin başlangıcında görülen hayvanlardan ricada bulunma, yerini hayvanlara tapınmaya bırakmıştır. Böyle hayvanlara; Sibiryaya ve Kuzey Amerika'da ayı, Orta-Güney Amerika'da kaplan, Hindistan'da Kobra, Avusturalya ile Orta Afrika'da gökkuşağı renklerine bürünmüş yılan örnek olarak verilebilir.

Kabile toplumlarındaki totemciliğin en çarpıcı örneklerine Eski Mısır'da rastlanılır. Mısır sanatı ve politeizminde hayvan tanrıların çokluğu şaşırtıcıdır. Eski Mısır'da koç cinselliğinin sembolü, arslan güçlülük sembolü, dünyanın oğlu yılan tanrı sito ölümsüzlük sembolü, kedi tanrıça basted ise doğurganlık sembolü olmuştur.

Başlangıçta kabile sembolleri olarak saygı gören ve korunan basit hayvanlar olan totemler giderek hayvan başlı, insan gövdeli tanrılara dönüştürülmüş; zamanla antropomorfik bir tanrı anlayışı ağır basınca hayvanlara yalnızca tanrıların temsilcileri gözyle bakılmıştır.

Uygarıkların başlıca dinamiklerinden birini oluşturan hayvan varlığının sağlıklı durumunda, zenginlik ve mutluluk, salgın hastalıklarında ise, korku, şaşkınlık ve kıtlık yaşanmıştır. Yalnız Avrupa'da, 1711-1769 yılları arasında sığır vebası nedeniyle 200 milyon sığır ölmüştür. Et, süt ve yumurta gibi yüksek biyolojik değerdeki beslenme kaynaklarının yok olması; gıda yetmezliğine ve malnutrisyona neden olmuş; giderek sosyal ve ekonomik yaşamı felce uğratmıştır. Tüm bilimsel ve teknik olanaklara karşın, 1960'lı yıllarda, Avrupa'da mastitis'in yılda 5 milyon ton süt kaybına yol açtığı; bununla, 30 milyon çocuğun günlük süt gereksiniminin karşılanabileceği saptanmıştır.

Buhar ve motor gücünün egemenliğine dek geçen süre içinde görülen salgın hayvan hastalıkları sırasında ulaşım durmuş; iş gücü yanında orduların hareket güçleri zayıflamış; hatta, Kurtuluş Savaşı'nda yaşandığı gibi, ulusların egemenlikleri tehlikeye girmiştir.

Bu gerçekler karşısında çaresiz kalan Avrupa'da 1711 ve 1714 yıllarında Dr. Ramazzini ve Dr. Lancisi İtalya'da, Dr. Bates İngiltere'de salgın hayvan hastalıklarının incelenmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla görevlendirilmişlerdir. Bu konunun, insan hekimleri tarafından araştırılması, veteriner hekimliği okulu 1762'de Fransa'da açılabilmiştir. Dört yıl süreli ve bilimsel nitelikli bir öğretim gören mezunlar, veteriner hekimliği alanındaki bilimsel etkinliklerin de öncüleri olmuşlardır.

Buradaki "bilimsel" sözcüğü, bilime dayalı bilgi anlamında kullanılmıştır. Bilimdeki bilgi, sistemli bilgidir. Bilimin kendisi de "sistemli ve organize edilmiş bir bilgiler bütünü ve teknik yöntem" olarak tanımlanmaktadır. Bilim, hem bilgi'dir, hem de bilgi üreten bir etkinliktir. Oysa, ki tüm dünyada, 1762 yılı öncesinde usta-çırak ilişkisiyle yetişenler, görgüye dayalı bilgilerle hayvanları tedavi etmişlerdir. Bu uygulamada bilgi üretimi yoktur; araştırmaya da kapalıdır. Araştırma; ancak, bilimsel bilgi ile yüklenmiş bireyler tarafından yapılabilir. "Araştırmada, problemleri çözme, insanlığın hizmet ve kullanımına yeni araçlar getirme; bilgide, teknolojiye ilerleme, gelişmeyi sağlama, sorunlara çare ve çözüm bulma amacına yönelik" etkinlikler vardır. Veteriner hekimliği alanında 1762 ile birlikte bu tür etkinlikler görülmeye başlanmıştır. Onsekizinci yüzyılın sonunda, hemen tüm Avrupa ülkelerinde bilimsel nitelikli veteriner

hekimliği okullarının açılması, bu etkinliklerin gücünü ve yararlarını kanıtlayan somut bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

UYGARLIKLARDA VETERİNER HEKİMLİĞİN GELİŞİMİ

Veteriner Hekimliği en eski tarihe sahip mesleklerden bir tanesidir. Hayvanların evcilleştirilmesi ile veteriner hekimliği sanatının başladığı varsayılmaktadır.

Yeryüzünde insanın ilk zenginliği hayvan olmuştur. Kapital (sermaye) deyimi, sığır başı anlamına gelmektedir. Daha sonraları ilk paraların üstünü de çeşitli hayvan figürleri süslemiştir. Böylece türlü verimleri ve gücü ile insan yaşamına giren hayvanın çeşitli hastalıkları da insanları ilgilendirmeye başlamıştır.

İlkel insan topluluklarında; insan ve hayvan hastalıklarında tedavi görevini anne yüklenmiş, daha sonra hayvan sayıları arttıkça, bunları gözetiminde tutan çoban sağaltım görevini paylaşmaya başlamıştır. Böylece ana-çoban işbirliği ile insan ve hayvan tedavisindeki bilgiler her zaman birlikte çoğalmıştır.

Çok sonraları, eski Yunan mitolojisinde de iki hekimliğin birlikte temsil edildiğini görmekteyiz. İnsan sevgisi ve hekimlikteki derin bilgisiyle yarı insan yarı at olan Chiron insan-hayvan hekimi olarak Polion dağlarında yetişen şifalı otları ve etkilerini nakleden ilk hekim olarak bilinmektedir. Daha sonra Chiron'un öğrencisi olan Aesculap tıp tanrısı olarak ifade edilmiştir.

Bugüne kadar yapılan araştırmalar hayvanların ilk önce Asya'da ve büyük ihtimalle Türkler tarafından evcilleştirildiğini göstermektedir (M.Ö. 8000-4000). Türklerin bu hayvanların hastalıkları ve uğraşmaları da doğal bir davranıştır. Eski Türkler de hekimlik dinsel ve sihirsel temellere dayanmaktaydı. İnanışa göre fena ruhların en güçlüsü Erlik insan ve hayvanlara hastalık ve ölüm saçmaktaydı. Bu kötü ruhun fenalıklarını önlemek ise Şaman'ın göreviydi. Şaman insan ve hayvan hastalıklarında üzeri birçok hayvan figürü ile süslü defini vurarak dualarını okur ve kendine özgü danslarıyla kendinden geçinceye kadar bu törene devam ederdi. Şamanlar ateşin insan ve hayvanları hastalıklardan koruduğuna inanır, eşyaları ateşten geçirirlerdi.

Eski çağlarda Hindistan, Çin, Japonya ve Eski Mısır'da hekimlik konusunda bir çok tedavi metodu denenmiş ve bu konuda eserler verilmiştir. Mısır'da veteriner ve insan hekimliği konularında en inanılır belgeler papirüslerdir. Ebers, Smith ve Kahun papirüslerinde insan ve hayvan hastalıkları konusunda geniş bilgiler verilmekte ve çoğu sihir ve dualara dayanan tedavi şekillerinden söz edilmektedir. Verilen ilaç tertiplerinde sıklıkla sinek pisliği, insan gaitası ve fare leşi yer almaktadır.

Tarihçi Smithcors'a göre M.Ö. 3000 yıllarında Memphis mabedinde veteriner hekimliği öğretimi yapıldığı anlaşılmaktadır. Buraya ait kabartmalarda sığırların operasyon öncesinde yatırımları, doğum sırasında yardım gibi figürlere rastlanmaktadır.

Babillilerin bıraktıkları en önemli belge olan Hammurabi kanunlarında (M.Ö. 1728-1688) insan ve hayvan için tedavi ücretleri ve başarısız tedavilere verilecek cezalara ilişkin maddeler yer almaktadır.

Eski Yunan'da M.Ö. 5 yy'dan itibaren hekimlikte Hipokrat ile klasik bir dönem başlamıştır. Bu ekole Hipokratik hekimlik adı verilmektedir. Hipokrat önceki mistik dönemi bırakıp, dikkatli gözlemlere, tam ve açık muayene ve tedavilere dayanan bir hekimliğe önem vermiştir.

M.Ö. 4 yy'da Veteriner Hekimliği tarihi yönünden en önemli kişi ise Aristo'dur. Yüzyıllar sonra İslâm Uygarlığı çağında Aristo'ya Muallim-i Evvel (ilk öğretmen) adı verilmiştir. Aristo, insanı gelişmiş bir hayvan olarak kabul edip, hayvan diseksiyonu ile elde ettiği bilgileri insanlara da uygulamıştır. Historia Animalium adlı kitabında fizyoloji, hayvan bakımı ve hayvan hastalıklarına ait geniş bilgiler bulunmaktadır. Atlarda safra kesesinin bulunmadığını ilk defa Aristo bildirmiştir.

Bilim tarihinde 9.yy denince akla önce İslâm Uygarlığı gelir. Veteriner Hekimliği, biyoloji ve tıp bilimleri yanında aynı biçimde ve çok ileri bir gelişme göstermiştir 5.yy'dan 12.yy'a kadar İslâm Ülkeleri Veteriner Hekimliği tarihinin en parlak dönemlerinden birini geçirmiştir.

Abbasiler'den Ibn Ahi Hizam tarafından (ki kendisinin Türk olma ihtimali fazladır) Arapça olarak yazılan ve daha sonra Farsça, Memluki ve Eski Osmanlıca'ya çevrilen Kitab Al-Furusiya hayvan yetiştiriciliği ve özellikle at hastalıkları hakkında ileri ve geniş bilgiler içermektedir ve yüzyıllarca sonra yaşayan Veteriner Hekimler bile bu kitaptan yararlanmışlardır.

12.yy'da İbn'ül Avvam tarafından yazılan Kitab Al-Falaha'da Veteriner ve Ziraat tarihi yönünden çok önemli bir eserdir. Daha sonraları Ebu Bekr Al-Baytar tarafından yazılan Naseri batılı tarihçilerce orta çağın en iyi Veteriner Hekimliği kitabı olarak kabul edilmiştir. Al Baytar, çeşitli yeni tedavi yöntemleri ile ünlü bir veteriner hekim olarak bilinmektedir. Özellikle evantrasyon için önerdiği cerrahi yöntem ilginçtir.

“Evantrasyona uğrayan hayvan arka üstü yatırılır. Ayakları yukarı kaldırılır ve böylece barsakları kolaylıkla rededilir. Redden önce barsaklar ılık şarapla yıkanmalıdır. Yarada iç derinin (kas katlarının) uç katları yaklaştırılır, kanatlı karıncalara tutturulur. Karıncalardan bir tanesi ele alınır, arka tarafı sıkılır ve böylece karınca ağzını açar. Ağız açılınca iç derinin iki kenarı karıncanın ağzına verilir ve sonra makasla karınca ortadan kesilir. Karınca acıdan eti ısırır ve sonra diğer bir karınca ile işlem tekrarlanır. Böylece yara baştanbaşa iki parmak aralarla, karıncaların ağızları ile kapatılır” demektedir.

Osmanlı Türklerinde Veteriner Hekimliğinin en iyi örnekleri yazma Baytarnameler'de görülmektedir. Bunlardan bir kısmı telif olup, bir kısmı da Arapça'dan tercüme edilmiştir ve çoğu ampirik bilgiler vermektedir. Osmanlılar'da 18.yy başlarına kadar ordu ve halk hayvanları ampiriklerce tedavi edilmekteydi. Çeşitli bitkilerle hazırlanan, çoğu zaman yararsız ilaçların yanında daha önemlisi hayvanı okumak gelmekteydi. Hemen bütün hastalıklarda benzer ilaçlar ve kan alma başta gelen tedavi yoluydu. 18.yy'da orduların hareket gücünün ata dayandığı ve Osmanlı halkının tarım ve hayvancılıkla yoğun olarak uğraştığı düşünülürse, bu tedavi şekillerinin yetersizliğinin sonuçlarının ne kadar acı olduğu anlaşılabilir.

Ancak anılan yıllarda Avrupa'da da durum pek parlak değildi. Çeşitli hayvan hastalıklarının salgınlar halinde kütleli ölümlere sebep olması karşısında belli bir okuldan yetişmemiş hayvan hekimleri ampirik tedavilerle aciz kalmaktaydılar ve halk sıklıkla büyü ve tılsımlara başvurmak zorunda kalıyordu.

1761 yılında ilk defa Fransız hükümeti tarafından Lyon şehrinde bir Veteriner Okulu açmak üzere Claude Bourgelat'a görev verildi. Okulun açılışı (1762) Fransa'ya büyük ün sağlamış, 4 yıl sonra Paris yakınlarında Alfort'ta ikinci okul (1766) açılmıştır. 1825 yılına kadar gelen 50 yıl içinde 12 Avrupa ülkesinde 30 Veteriner okulu öğretime başlamıştır.

OSMANLI VE CUMHURİYET DÖNEMİNDE VETERİNER HEKİMLİĞİ

Osmanlı İmparatorluğu tarihinde, 18.yy'ın sonu ile 19.yy'ın başlarında III. Selim ve II. Mahmud zamanlarında müspet bilimde batıya yaklaşma ve batı usulü okulların açılmasına başlanmıştır.

Mühendishane-i Bahri (1773), Mühendishane-i Berri (1793), Tıphane-i Amire ve Cerrahhane-i Mamure (Askeri Tıp Okulu) (1826), Mekteb-i Ulum-i Harbiyye (Harp Okulu) 1834'te kurulmuştur.

1842 yılında açılan Mekteb-i Baytariyye, çağdaş veteriner hekimliği bilgilerinin öğretilmesi ve uygulanmasında bir başlangıç, modern veteriner hekimliğin Türkiye'de temel atması olarak sayılmaktadır.

II. Mahmud zamanında Tanzimatın ilanı ile Millî Eğitim alanındaki yeniliklere hız verildi. O zamana kadar islahat için daha çok Fransa'dan eleman getirilirken, II. Mahmud Fransa'nın Osmanlı İmparatorluğu'na karşı güttüğü siyaseti çıkarlarına uygun görmediğinden bu kimselerin Prusya'dan getirilmesini istemiştir. İmparatorlukta Veteriner öğretimi yaptırmak üzere görevlendirilen Godlewsky'de Prusyalı bir subaydır. 1841 yılında hükümetin İstanbul'a Veteriner Okulu açması için yaptığı çağrı üzerine istekli olmuş ve bu yılın sonunda İstanbul'a gelmiştir. Godlewski'nin görevi bir veteriner okulu kurmak ve idare etmek, buraya birliklerden gönderilen genç askerleri ordu atlarının hastalıklarını teşhis ve tedavi edecek derecede yetiştirmektir. İlk dönemde (1842) öğretim süresi 3 yıl olarak tespit edilmiş ve 12 öğrencilik ilk

sınıf 1845'te mezun olmuştur. 1845 yılında başlayan ikinci dönem için istekli 32 öğrenciden 15'i okuma yazma bilmediklerinden birliklerine geri gönderilmiş ve kalanlarla öğretime devam edilmiştir. Öğretim günde iki saat teorik ders ve sonrasında getirilen hayvanların tedavi çalışmaları şeklinde sürdürülüyordu.

Bu iki dönemden sonra öğretim Harp Okulu bünyesine alındı. Ahmet Paşa'nın nazırlığı sırasında okulda veteriner sınıfları açılmış, 2 Harp Akademisi sınıfı, 2 Harp Okulu sınıfı, İki Baytar sınıfı olarak 8 sınıfla öğretime devam edilmiştir. Öğretim günde iki saat teorik ders ve sonrasında getirilen hayvanların tedavi çalışmaları şeklinde sürdürülüyordu.

Bu iki dönemden sonra öğretim Harp Okulu bünyesine alındı. Ahmet Paşa'nın nazırlığı sırasında okulda veteriner sınıfları açılmış, 2 Harp Akademisi sınıfı, 2 Harp Okulu sınıfı, İki Baytar sınıfı olarak 8 sınıfta öğretime devam edilmiştir.

1873'te Harp Okulu 4 yıldan 3 yıla indirildi. Veteriner sınıfları öğretim süresini kısaltmamak amacı ile Galatasaray'da bulunan Tıp Mektebine nakledildi. Bu sıralarda Tıbbiyenin başında nazırlık yapan Marko Paşa bulunuyordu. 1877'de Galatasaray'daki Tıp Okulu Gülhane'deki geniş binalarına geçince Veteriner sınıfları için ayrı ayrı dersaneler verilebildi. 1888 yılı Askeri Veteriner öğretimının bir dönüm noktasıdır. Bu yılın sonunda Veteriner sınıfları tekrar Harp Okuluna alınmış, ders programları yeniden düzenlenmiş ve "Baytar Zabıt Sınıfı" tesis edilmiştir. Aynı yıl içinde sivil Veteriner Okulunun açılmasına da karar alınmıştır.

Sivil Veteriner Okulunun 1889'da açılmasından önce, Askeri okuldan 15 kadar sivil veterinerin mezun olduğu sanılmaktadır. 1889 yılında Ahırkapı semtindeki sivil Tıp okulunda gündüzlü olarak öğretime başlayan sivil Veteriner okulu 3. sınıftan itibaren "Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi"ne yatılı olarak nakledilmiştir. Bu okul 1893 yılında 17 kişi ile ilk mezunlarını vermiştir. Mezunlar arasında Millî şairimiz M. Akif Ersoy da bulunmaktaydı. 1894'te ise Halkalı Ziraat Okulunun yetersizliği göz önünde tutularak Sultanahmet'te Mülkiye Baytar Mektebi Ali'si kuruldu.

Askeri Veteriner Okulu ise 1905 yıllarında ikinci kez Tıbbiye ile birleştirildi ve bu durum 1909 yılında Tıp Okulu'nun fakülte şeklini almasına kadar devam etti. Bundan sonra Askeri Veteriner Okulu eğitimini bir süre müstakil olarak sürdürmüştür. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması ve yurdun işgali üzerine saray hükümeti çektiği bütçe darlığı nedeniyle Askeri Baytar mektebini 1921'de kapattı. Ancak veterinerlerin çabaları ve Harbiye Nezaretinin itirazı ile okulun Mülkiye Baytar Mektebi ile birleştirilmesine karar verildi. Böylece sivil ve askeri öğrenciler 1921'den itibaren Selimiye'deki Baytar Mektebi Ali'sinde öğrenime devam ettiler.

28 Kasım 1928'de de okul İktisat Vekaletinden ayrılarak Maarif Vekaletine bağlandı ve adı Yüksek Baytar Mektebi olarak değiştirildi.

1933 yılında Ankara'da YZE binalarının tamamlanması ile okul Ankara'ya nakledildi. Kasım 1933'ten itibaren Baytar Fakültesi adı ile öğretime başladı. Okulun tesisleri mükemmeldi. Bütün önemli dersler için Almanya'dan birer profesör getirilmişti. Yüksek Baytar Mektebinde müderris ünvanı ile çalışan öğretim üyeleri burada doçent titri ile çalışmaya başladılar. Tabana doğru diğer kademeler; şef asistan, baş asistan, birinci sınıf asistan, ikinci sınıf asistan olarak tespit edilmişti. Fakültenin ilk dekanı da Dahiliye Enstitüsü profesörü Prof. Dr. Max Gebhart'tır. Baytar Fakültesinde öğretim 4 yıl olarak belirlenmişti.

1937 yılında Baytar kelimesinin yerine veteriner hekim kabul edildi ve fakültenin adı Veteriner Fakültesi oldu. Öğretimde 1934 yılına kadar kullanılan Arapça deyimlerin yerini de Latince terimler aldı. 1939 yılında fakülte öğretim süresi 5 yıla çıkartıldı. Bu suretle Veteriner Hekimlik öğretimi daha iyi yapılmaya başlandı. 1933'ten 1940 yılına kadar geçen süre içinde öğretim kadrosunda bulunanlardan bir kısmı profesörlüğe, bir kısmı da doçentliğe yükselmişlerdir. Almanya'dan gelen profesörlerin bir kısmı da memleketlerine dönmüşlerdir.

1946 yılında Ankara Üniversitesinin kurulmasıyla Ankara'daki yüksek okullar bu üniversitenin fakülteleri haline geldiler. Ancak YZE'ye bağlı fakülteler kuruluş kanunları gereği üniversiteye katılamıyor ve birçok haktan yararlanamıyorlardı. 30 Haziran 1948'te çıkartılan yeni bir kanun ile Veteriner Fakültesinin A.Ü.'n girmesi sağlandı.

A.Ü. Veteriner Fakültesi uzun yıllar Türkiye’de tek Veteriner Fakültesi olarak öğrenime devam etti.

VETERİNER HEKİMLİĞİ EĞİTİM-ÖĞRETİMİ

OSMANLI DÖNEMİ

- 1842-İlk Veteriner Hekimliği Okulu (Askerî)
- 1889-İlk Sivil Veteriner Hekimliği Okulu
- 1921-Askerî ve sivil okulun birleştirilmesi “Baytar Mekteb-i Alîsi”

CUMHURİYET DÖNEMİ

- 1923-Yüksek Veteriner Okulu (İstanbul)
- 1933-Y.Z.E. Veteriner Fakültesi..... (Ankara)
- 1948-Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi..... (Ankara)
- 1970-Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi..... (Elazığ)
- 1972-İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi..... (İstanbul)
- 1978-Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi..... (Bursa)
- 1982-Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi..... (Konya)
- 1982-100. Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Van)
- 1985-Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Kars)
- 1993-Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi..... (Diyarbakır)
- 1993-Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Aydın)
- 1995-Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Kayseri)
- 1995-Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi..... (Hatay)
- 1995-Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Urfa)
- 1995-Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Kırıkkale)
- 1996-Akdeniz (M. Akif Ersoy) Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Burdur)
- 1997-Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Afyon)
- 1997-19 Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Samsun)
- 1997-Gazi (Hitit) Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Çorum)
- 1997-Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Erzurum)
- 1997-Marmara Üniversitesi Veteriner Fakültesi (İstanbul)
- 2008 – Balıkesir Üniversitesi Veteriner Fakültesi (Balıkesir)

CUMHURİYET DÖNEMİNDE HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELE

Cumhuriyet döneminden önce Veteriner hekim sayısının çok yetersiz oluşu, sınırların kontrol edilememesi, sürekli savaşlar, hepsinden önemlisi de önemli sorunlarla ciddi olarak ilgilenilmemiş olması nedeniyle koruyucu veteriner hekimlik ve hayvan ıslahı hizmetleri çok yetersiz şekilde yürütülmekte idi.

Cumhuriyet’in ilanı ile ilk ele alınan konulardan biri, hayvancılık ve hayvan hastalıkları olmuştur. Kurtuluş Savaşı’ndan yorgun ve fakir çıkılmasına karşılık Veteriner Hekimliği öğretiminin ıslahı öncelikle planlanmış ve salgın hastalıklarla mücadele hizmetlerini esasa bağlayan 1234 sayılı Hayvan Sağlık Zabıtası hakkında kanun ve nizamnamesi 1928 yılında yürürlüğe girmiştir.

Hayvan sağlığında en çok uğraşılan ve büyük kayıplara neden olan hastalık Sığır Vebası olmuştur. Ülkemizde yüzyıllardan beridir görülen bu hastalık, çeşitli yollarla daima Anadolu’ya dışarıdan girmiş ve önlem alınmadığından yerleşip kalmıştır. Özellikle 1926 yılında hastalığın ülke genelinde yaygın biçimde seyretmesi, acil önlemlerin alınmasına sebep olmuştur. Sığır Vebasının mücadelesinde, o günün şartlarında gerekli olan sığır vebası serumunun üretimini sağlamak üzere bugünkü Pendik ve Etlik Enstitülerimizin nüveleri 1922 yılında kurulmuştur. Büyük fedakarlıklarla yapılan mücadele sonucu sığır vebası hastalığı 1932 yılında

söndürülmüştür. Hastalık daha sonra 1969'da İran ve 1991 yılında da Güney komşularımızdan Türkiye'ye sıçramış, ancak doku kültüründe üretilen aşının etkisi ve yurt çapında eradikasyon-itlaf çalışmaları ile kısa sürede yeniden eradike edilmiştir.

Veteriner Hekim sayısı ve hayvancılığa verilen önem arttıkça birçok salgın hastalıkla mücadele hizmetlerine hız verilmiştir. Etlik ve Pendik Bakteriyoloji Enstitülerinde Sığır Vebası serumu yanında mandalardaki barbon ve kanatlılardaki kolera hastalığına karşı aşı üretimine başlanmıştır. 1924 yılında koyun çiçek virüsü üretilmiş ve koyun çiçek serumu hazırlanmıştır. Ayrıca Anthrax serumu üretimine başlanmıştır. Pendik bakteriyoloji Enstitüsünde daha sonra Anthrax, Yanıkara aşılı ile tetanoz ve barbon serumları üretilmeye başlamıştır. 1934 yılında Ruam ile mücadeleye öncelik tanınmış ve 1937'de Ruam oranı % 03'e düşmüştür.

1949'da Lymhangitis Epizootica hastalığı tamamen söndürülmüştür.

1960'da baş gösteren at vebası salgını etkili bir mücadele ve aşılama ile 1961'de eradike edilmiştir.

Şap Hastalığı ile mücadele yıllardır devam etmekte olup zaman zaman yurdumuza sıçrayan SAT 1, ASIA 1 gibi exotik tipler eradike edilmiştir. Şap aşısı üretmek üzere kurulan Ankara Şap Enstitüsü halen ihtiyaçlar için gerekli aşı üretimini hızla sürdürmektedir. Yeni aşılar üretmek üzere kurulan Manisa Tavuk Hastalıkları Araştırma ve Aşı Üretim Enstitüsünün yanı sıra yeniden organize edilen diğer Enstitülerde birçok kanatlı hastalığına karşı aşı üretimi sürdürülmektedir.

Hayvan Hastalıkları ile mücadelenin daha da etkin bir şekilde yürütülmesi ve 1234 sayılı kanunu günümüz şartlarına uydurmak üzere 1986 yılında Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

HAYVAN ISLAHI KONULARINDA ÇALIŞMALAR

Osmanlı İmparatorluğu zamanında sığırcılığın ıslahı konusunda sistemli bir çalışma yapılmıştır. Sığırdan yararlanmada birinci sırayı onun iş verim gücü almıştır. Öncelikle gerek tarım işlerinde gerekse harplere giden orduların ağırlıklarının taşınmasında kullanılmıştır. Et ve süt verimi ise ikinci ve üçüncü sıralarda düşünülmüştür. Osmanlı İmparatorluğunun çöküş yıllarında, ıslah çalışması bir yana, mevcut sığır varlığı hem sayıca hem de verimce geriye gitmiştir. Cumhuriyetten sonra diğer konularda olduğu gibi ülkenin sığır varlığının ıslahı da ele alınmıştır. Daha cumhuriyetin ilk yıllarında Karacabey harası kurulmuş, bunu on yıl içinde Çifteler, Çukurova ve Sultansuyu Haralarının kuruluşu izlemiştir. Haralar verilen görev, yüksek kaliteli damızlık hayvanlar yetiştirerek onları halkın hizmetine sunmak ve böylece halk hayvanlarının verim gücünü artırmak olmuştur.

Hızla kalkınmakta olan Türkiye'nin ihtiyacının yerli ırkların karşılamayacağı görüşünden hareketle 1925 yılında Karacabey Harasına Avusturya'dan Montafon sığırları getirilmiştir. Harada bir yandan Karacabey Montafonu yetiştirilirken diğer yandan da halk hayvanlarının melezleme ile ıslahına geçilmiştir. İkinci Dünya Harbi yıllarında sığır ıslah çalışmaları büyük ölçüde durmuştur.

İkinci Dünya Harbi sonrasında sağlanan dış yardımlardan tarım sektörü de payını almıştır. Ancak bu pay esas olarak bitkisel üretim alanında kullanılmış, hayvansal üretim ikinci plana itilmiştir. Bununla beraber 1958 yılında Türkiye'ye Amerika'dan sütçü ve etçi yeni sığır ırkları getirilmiştir. Sütçü ırklardan Holştaynların Marmara ve Ege Bölgelerinde, Jerseylerin Karadeniz Bölgesinde hem saf hem de melezleme ile yetiştirilmesine geçilmiştir. Her iki ırkta götürüldükleri bölgelerde başarılı olmuşlar ve halk tarafından tutulmuşlardır. Etçi ırklardan Anguslar Konya bölgesine, Herefordlar ise Kars bölgesine getirilmişlerdir. Ancak o zamanın şartlarında başarılı olmadıkları kanaatine varılarak yetiştirmeden vazgeçilmiştir. İlk zamanlar Hara ve Devlet Üretim Çiftliklerine verilirken sonraları özel firmalar da ithal işine girmiş ve yurtdışından getirdikleri damızlık hayvanları özel işletmelere satmışlardır. Keza koyun ıslahı konusunda da Veteriner Hekimliği'nin önemli katkıları bulunmuştur. Karacabey Merinosu ve Konya (Orta Anadolu) Merinosu bunlara örnek olarak verilebilir.

Hayvan ıslahında önemli bir yeri olan sun'i tohumlama hizmetleri halen bir taraftan devlet eliyle yürütülürken bir yandan da özel girişimcilere (bazı dönemlerde) izin ve teşvikler getirilerek bu hizmetin etkinliği artırılmaya çalışılmaktadır.

Günümüzde Türkiye, hayvan niceliği bakımından dünyada ön sıraları alırken birim hayvan başına alınan verim yönünden oldukça aşağıdadır. Tüm Cumhuriyet tarihini kapsayan gelişme sürecinde yapılan ıslahla ilgili olumlu çalışmalar yanında; yetiştiricinin eğitim eksikliği, hayvan hastalıklarının yeterince kontrol edilememesi, hayvansal ürünlerin yeterince değer bulamaması gibi sebepler anılan durumun başlıca nedeni olarak görülmekte ve bu konuda programlı yaklaşımlar üzerinde durulmaktadır.

Günümüzde bir yandan öğretim yapan Veteriner Fakültelerinin ve dolayısıyla mezun Veteriner Hekimlerin sayılarının artması, diğer bazı mesleklerdeki kadar olmasa da, iş istihdamında bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Bununla beraber Cumhuriyet sürecinin gelişiminde hür girişimciliğin avantajlarını değerlendirebilen Veteriner Hekimler için mesleğin devlet hizmetlerinin yanı sıra, özel sektörde veya Özel Veteriner Hekimlik kapsamında yürütülmesi için de bir çok fırsatlar söz konusudur.

VETERİNER HEKİMLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

I – ESKİ ÇAĞLARDA

E. Türklerde
Hindistan'da
Çin'de
Japonya'da
Mısır'da
Mezopotamya'da
İsrail oğulları'nda
Hitit'te
İran'da
Yunan'da
İskenderiye'de
Roma'da
Bizans'ta

16.- 17. YY

L. Vinci
A. Vesalius
C. Ruini
W. Harley
G. Galilei
Malpighi
Leeuwenhoek
Soleysel
R. Lower
A. Monro
J. Hunter

II - ORTA ÇAĞ (476 – 1453)

(İslam Uygarlığı Çağı)

Beşeri Hekimlik
9.yy Razi
11.yy İbn-i Sina
El Biruni
12.yy İbn Zuhr
13.yy İbn-ül Nefis

Veteriner Hekimliği
9.yy Ahi Hizam
12.yy İbnül Avvam
14.yy Ebu Bekr

III – MODERN ÇAĞ

18.YY

G.B. Morgagni
E.Jener

19.YY

Bichat
T. Schwann
J. Purkinje
Virchow
L. Pasteur
R. Koch
Paul Erhlich
G. Domack
S.A. Fleming

Uygarlıklarda veteriner hekimliğin genel özellikleri

I – ESKİ ÇAĞLARDA:

Sebep: cin – şeytan
Tedavi: dini sihri esaslara dayanıyor
Prognoz: falcılık önemli
ata önem veriliyor

evciltme. Köpek/keçi – koyun – sığır – at beslenme
ulaşım
insan toplumsal kaynaşma
uygarlığın gelişmesi

II – ORTA ÇAĞDA: (İslam Medeniyeti Çağı)

Avrupa’da bilimsel durgunluk başlarken İslam dininin etkisiyle Orta Doğu’da gelişmeler oluyor.

At hastalıkları, anatomisi ve fizyolojisi üzerinde duruluyor.

Arapça Latince gibi Bilim Dalı halini alıyor.

Batıda bilim

4.yy – harekette yavaşlama

6.yy - durma noktasına gelmiş

7.yy – İslamiyet + çeviriler devri

8.yy – ilk yarısında en kötü

9.yy – telif eserler devri

III – MODERN ÇAĞDA:

16 – 17.yy.da

Galenik fizyoloji yıkılmış

Gerçek (doğru) kan dolaşımının bulunmasıyla humoral teoriye son verilmiş

Yeni bilimsel teoriler(iatrofizik, iaktrokemi, vitalizm vs.) geliştiriliyor.

18.yy.da

Komparatif anatomi çalışmaları başlamış

Deneysel fizyoloji geliştirilmiştir

1762’de Lyon’da ilk Veteriner Okulu açılmıştır.

19.yy’ın 2. yarısında ilerlemeler hekimliği açık bir biçimde etkilemiş ve “modern hekimlik” başlamıştır.

I- ESKİ ÇAĞDA VETERİNER HEKİMLİKLE İLE İLGİLİ GELİŞMELER

E. HİNDİSTAN’DA VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER

Eski çağlarda VH’in en iyi durumda olduğu yer Hindistan’dır.

Kral Asoka (M.Ö 269 – 232) İlk hayvan hastanelerini kurmuş

Hayvan kesim yasağı getirmiş

Uzmanlaşma olmuştur.

(palakopya – salihotria)

Damızlık seçimi

Kastrasyon – genetiğin başlaması

Diseksiyon (anatomi bilgisi)

Yaş tayini, kan alma, şirurji, burun meri sondası

Sivri sinek - sıtma

Fare - veba ilişkisini Susruta görmüştür.

Plastik cerrahi

v.s 10.yy’dan sonra gerileme....

E. MİSİR’DA VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER

Tarihte batıl inancı en bol olan topluluktur

Papiruslar, yazılı tabletler önemlidir.

Ebers P. (MÖ 1550) >> Hastalıkların sebebi şeytandır

Tedavi büyüyle olur

800’den fazla ilaç formülü.

Smith P. (MÖ 1700) >>

Şirurjiye aittir

kırk tedavisi

Koter

Hemoraji

Kahun P. (MÖ 1900 >> Gübre ısısından S.kuluçka

MEZOPOTAMYA'DA VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER

a. SÜMERLER

Mısırın aksine, hekimlik anatomi bilgisine dayanır

Bitkiler üzerinde çalışırlar

Hekimi A – su (hek)

Mona- i su (vet hek)

Hayvanlar alemi dört gruba ayırmışlardır. Bunlar;

Balıklar

Artikülatalar

Kuşlar

4 Bacaklılar

b. BABİLLER

Koruyucu hekimliğe önem verirler

Bulaşmanın sebebini sihri nedenlerle açıklarlar

Hasta hayvanları izole ederler

Hamurabi kanunları (MÖ 1728 – 1688)

Tedavi ücretleri

Tedavide başarısızlıkta ceza sistemi

Önemi:

İlk ücret tespiti

V.H.'e önem verilmesi + Deontoloji

Kanı, gece ve gündüz kanı diye ayırma

E.YUNAN'DA VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER

Hypocrates (MÖ 460-377)

Hekimliği dini – sihri dönemden kurtarmıştır .

+

gözlemcilik

hastalığın açıklık ve doğrulukla bildirilmesi

Rasyonel Tedaviye geçişi getirmiştir.

Koruyucu hekimliğe

Deontolojiye (H. Yemini) önem vermiştir

Corpus Hypocraticum

Democritus (MÖ 460 – 370)(Gülen Filozof)

Hipokratın tam aksini düşünür.

Solidor teori

Her şey çok homojen olan ve atom adını verdiği ünitelerden meydana gelir.

Aristo(M.Ö. 384 – 322)

Historia animalium adlı eseri hatalarla doludur.

Fakat;

Atta safra kesesi olmadığını

Atta Gurm'un apseler şeklinde olduğunu

Atta H. İnguinalisin operasyonla iyileşeceğini

Atta Soluganlığın semptomlarını

Domuzda ovariotomiye anlatmıştır.

İSKENDERİYE'DE VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER

Herophilus(MÖ 375 – 280)

Anatominin babasıdır.

Sinir sistemini araştırıp Aristonun hatasını düzeltmiştir.

Cerebrumla cerebellumu ayırt etmiştir.

Tendo ile sinirin farklı olduğunu göstermiştir.

Sinirlerin motor ve senserik fonksiyonları olduğunu kavramıştır

A.pulmonalis'e arter niteliğinde ven demiştir

Duodenum'a adını vermiştir.

Erasistratus (M.Ö. 310 – 250)

Fizyolojinin babasıdır.

Sindirim sis.(deney yaparak) incelemiştir

Kalbin kendi kendine kontraksiyon ve dilatasyon yaptığını görmüş

Vena ve arterlerin görünmeyen ağızlarla birleştiğini söylemiş

Prostata ismini vermiştir

BİZANS'DA VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER

Apsyrtus

Otopsiyi ilk uygulayan kişidir.

Hippiatrika (150m)

Eski Uygarlıklarda Veteriner Hekimliği ile İlgili Önemli Gelişmelerin Özeti

İlk hastane Hindistan'da açılıyor.

Daha sonra 872'de İslamiyet'in etkisiyle Kahire'de...

İlk ihtisaslaşma Hindistan'da - Soluhotria (At)

- Palokapya (fil)

- Mısır'da tavuk doktoru

İlk hekim x Vet. Hek. ayrımını Sümerler yapıyor.

Monai-su / A- su

Vet.hek. beşeri hek.

Koruyucu hekimliği ilk babillerde / columella / vegetius

İlk hastalık ihbarı Japonya'da 6.yy.da görülüyor.

Deontolojii ilk

1. Kral Asoka Dönemi'nde
Hindistan'da

2. Mezopotamya'da
Hamurabi Kanunları

Ücret
Ceza

3. Çin

4. Japonya

Et kontrolü ilk Mısır'da - İsrailoğullarında

Arter - ven ayrımını ilk Babiller (gündüz k.- gece k.)

Deneyleri ilk Hypocrates başlatmıştır.

Erasistratus ve William Harwey'le maximuma çıktı
(Fizyolojinin babası) (Deneysel tıbbın babası)

II - ORTAÇAĞ'DA VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER **(İSLAM EMDENİYETİ DÖNEMİ, 476 – 1453)**

Beşeri hekimlik:

Razi (9.yy) -Soğuk su tedavisi (hydroterapi)

-Katgütü ilk olarak cerrahide uygulamış

-En büyük klinikçi

İbn-i Sina (11.yy)- Tıbbın Kanunu

El biruni (11.yy)

İbn Zuhr (12.yy) -En büyük 2.klinikçi

-Tracheatomi

- Rectal yolla suni besleme

İbn-ül Nefis (13.yy) -Küçük kan dolaşımını keşfetmiştir.

Ventriküller arası delikler olmadığını söylemiştir (X Galen, Vinci)

Veteriner hekimliği:

İbn Ahi Hizam (9.yy)

İbn-ül Avvam (12.yy)

Ebu Bekr (14.yy) Ortaçağın en büyük veteriner hekimi

Ayak hastalıkları
 Embriyotomi
 Hastalıkların tasnifi
 Nasri adlı eseri
 Türkçe Baytarnameler (15.yy)
 Avrupa'da 5 - 11. yy Bilim Tarihi bakımından fakir dönem
 11- 12. yy'da İtalya'nın Salerno şehrinde hekimlik başlıyor.
 13.yy.da Sicilya'da II. Frederick Alman ilk adımı atıyor. çeviri vs.

III - MODERN ÇAĞ'DA VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ GELİŞMELER

16-17. YÜZYIL

15. yy ortalarından itibaren dünya kültür tarihinin yeni bir dönüm noktasına gelmesinin nedenleri nelerdir?

-Müteharrık Matbaa'nın icadı (1450 J. Gutenberg, modern uygarlığa ilk adım)

-Kağıdın icadı

-Mikroskop (1610)

-Rönesans ve reform hareketleri

Leonardo da Vinci (1452-1519)

Galenin görüşlerini ilk şüpheyle karşılayan kişi

X- Akciğerde hava borularının direkt kanla temas etmediğini ve kör keseler oluşup kana oksijen karıştığını...

X- Art. Venalis dediği Vena Pulmonalis'in kalbe hava taşımadığını

Arter ağızlarındaki valvuların fonksiyonunu bulmuş

İnsan extremitesi x At extremitesi karşılaştırmıştır.

Andreas Vesalius(1530 – 1564)

Galen'in ve Vinci'nin aksine kalpte ventriküller arası septumda delikler olmadığını görmüş ve açıklamıştır (13.yy İbnul Nefis).

Anatomi öğretiminde ilk resimlerle eğitim vermiş.

İnsan x maymun x köpek

Carlo Ruini (1527 – 1598)

Vet.Tarihinin ve At anatomisinin ilk bilimsel el kitabını yazmıştır (Vet. Hek. karanlık çağına son veren bir eserdir).

Beyin ve zarlarını tam bir doğrulukla izah etmiş.

İtalya'da Ruini'ye Modern at anatomisinin kurucusu şeref payesi verilmiştir.

(Vet. Hek.)

William Harvey (1578 – 1657)

1628'de kan dolaşımını bulmuştur.

Embriyoloji çalışmalarında fötüs'teki dolaşımın balıklardaki gibi olduğunu ilk görmüştür.

Doğumdan sonra foramen ovalenin kalktığını ve kanın kalbin sağından soluna ancak akciğerlerden dolaştıktan sonra geçebileceğini söylemiştir.

Marcello Malpighi (1628 – 1694)

1661'de Harvey'in göremediği arter-ven anastomozlarını buldu (kapillarlar).

Bugün deri, dalak, karaciğerde küçük cisimler Malpighi'nin adıyla anılır.

Embriyoyu incelemiştir.

Antoni Von Leeuwenhoek (1632 – 1723)

İlk mikroskopçuların en önemlisidir.

Spermatozoonları ilk gören kişidir.

Protozoonları (1677) ilk gören ve çizen,

Alyuvarların memelilerde yuvarlak,

Balık – kurbağada oval olduğunu açıklamış,

1678'de mikroorganizmaları keşfetmiş,

İrادی kasların kas iplikleri demetlerinden meydana geldiğini göstermiştir.

Michael Harward

Retentio secundinarium'da el yardımı ile yavru zarlarının alınabileceğini ve alırken coruncululara dikkat edilmesi gerektiğini,
Barsak dikişlerinde ilk detaylı bilgi veren
17.yy. en önemli veteriner kitabını yazan ...

18.YÜZYIL

Anatomi:Harvey'in dolaşımı bulması anatominin ufuklarını açmıştır ve 18.yy.da komparatif Anatomi büyük ilgi görmüştür.

1-Alexander Monro

Primus

Secundus – Sığır midesine kanül yerleştirmiş (meteorismus)

Tertius

2-John Hunter –İng.'nin ilk veteriner okulu Londra Vet. Kolejinin açılışını sağlamıştır.

Animal Economy (eseri)

Testislerin menşei, rectum – mesane arasındaki glandları,

Plasentanın yapısı vs...

Fizyoloji**Albert Von Haller**

DeneySEL fizyolojinin babasıdır.

Tükrüğün fonkiyonu

Safranın yağları eritici niteliğini

Solunumun mihanikiyetini incelemiş ve pleural boşluğa hava girmediğini ispatlamış

Kas hareketleri ile sinir sistemi ilişkisini incelemiş

Hastalıklardan korunma yollarını açıklamıştır.

Patoloji**Giovanni Batista Morgagni**

Patolojinin kurucusudur.

“Hastalıkların sebeplerinin anatomi yoluyla araştırılması” Patolojik Anatomiye ortaya çıkarmıştır.

Epidemiyoloji**Edward Jener** (Pox virus)

Jener vaksinasyonu keşfetmedi fakat ışının yararlı olduğunu ispat edip, bütün dünyaya duyurdu.

Klinik Metotlar

Perkusyon Viyanalı Leopold Aunbrugger, 1761

Steteskop Rene Laennec, 1819

Homeopathie Friedrich Hahneman

Tetanozda Striknini ilk vet.hek.ler kullandı.

1762'de Lyon'da ilk Veteriner Yüksek Okulu ...

1764'de Kraliyet V.O.

19. YÜZYIL**Patoloji****Bichat**

Organların dokulardan mey.geldiğini/21 doku old./tissue

Theodor Schwan

Hücre Teorisi/H.zarı – Çekirdek üze.çalıştı

J.Purkinje

Protoplazmayı buldu

R.Virchow

Cellüler Patoloji'yi açıkladı (1858)

(En by. Patolog)

Omnis cellula ecellula

Bakteriyoloji**Agostino Bassi**

Mic. Hastalık yaptığını ilk belirleyen.

Louis Pasteur

Bira- şarapta fermentasyonu mic. Yaptığını

Spontaneus generatio'yu çürüttü

Antrax'ın saf kültürünü elde edip atenu etti aşı

1885'd kuduz aşısını

Robert Koch	1880'de tavuk kolerası aşısını... Sıvı kültürlerle + jelatin Katı vasat (saf kültür elde etti) 1882'de tüberküloza etkeninin Bakteri olduğunu gösterdi. 1892'de Tüberkülin'i yaptı (diagnoz).
Leon Calmette	
Camille Guerin	BCG 1908'de canlı tüberculose etkeninden aşı elde etti, Bu aşı danalarda denendi 1922'de insana uygulandı
<u>Farmakoloji</u>	
Paul Erlich	İlk kemoterapiyi ortaya koydu.
Gerhard Domagk	1935'de Prontosil kırmızısının Streptokokları yok ettiğini buldu
Sir Alexandar Fleming	1928'de Penicillium notatumdan penicilini elde etti.

VETERİNER HEKİMİ TERİMİ

Bay-tar: Ahır beyi

Bay Ülgen: İyilik, ferahlık, aydınlık, baysallık

Tar (ek): Yapıcılık, yaratıcılık

Baytar: İyilik yaratan, aydınlığa ulaştıran bir erlik sahibinin adı ve vasfıdır.

Kamus-u Türki: At ve diğer hayvanları tedavi eden kişi

Veteriner kelimesi ilk kez "Veterinarius" şeklinde 1.yy 'da Varro ve Columella ile 5.yy Vegetius Artis veterinariae eserinde kullanılmıştır.

Latince'de:

art: ars/artis'ten gelmektedir.

artis: hekim, cerrah

Baytar kavramı 1938'de kaldırıldı. "Hayvan Hekimi: Veteriner Hekim"

Veterin: Hayvan, Atın karnı, karın altını dolaşan kayış

Arz: Sanat

Arz veterinarius: At, hayvan hekim, Hayvan tedavi sanatı

Arz yerine Medicus:Hekimlik anlamında

Medicus veterinarius: Veteriner Hekim

Veterinary medicine: Veteriner hekimlik

Medicine veterinaire: Veteriner hekimlik

Tierarzt: Hayvan doktoru

Medico veterinaria: Veteriner hekim

Medicus veterinarius: Veteriner hekimlik

Dam pezişk: Ahır hekim

Veteriner Hekim kimdir?

Veteriner hekim kısaca, hayvan sağlığının korunması için önlemler alan, hastalıklara tanı koyan, tıbbi ve cerrahi girişimlerde bulunarak hastalığın tedavisini sağlayan kişidir.

Hayvan popülasyonlarının sağlıklarının korunması, büyük ve küçükbaş hayvanlar, arı, su canlıları, egzotik hayvanlar ile kümes hayvanlarının beslenmesi, üretimi, ıslahı, yetiştirilmesi ve verimliliklerinin artırılması, hayvan hastalıklarının teşhis ve tedavisi, salgın hastalıkların önlenmesi, hayvansal ürünlerin üretim teknolojisi ve insan tüketimine uygunluğunun her aşamadaki sağlık kontrolü, hayvansal ürünlerde kirlenme, hayvansal atık ve atıkların yönetimi ile çevre kirliliği konuları veteriner hekimlerin sorumluluk alanındadır.

Veteriner hekimliğin görev alanını sadece hayvan sağlığı ile sınırlamak yanlış ve toplum zararına olacak kısır bir düşüncedir. Veteriner hekimliğin görev alanı doğrudan doğruya insan sağlığı ile de ilgilidir. Zira, hayvan sağlığı ile insan sağlığını birbirinden kesin olarak ayırmak mümkün değildir. Hayvanlardan insanlara direkt veya hayvansal ürünler üzerinden dolaylı olarak geçen hastalıklardan (zoonoz) insanların korunması ancak veteriner hekimlerin sorumluluğundaki çalışmalar ile mümkündür.

VETERİNER HEKİMLİĞİ HİZMETLERİ

- I. HALK SAĞLIĞINA HİZMETLERİ
 1. Yeterli- Dengeli beslenmede
 2. Zoonotik Enfeksiyonlarda ve Halk Sağlığında
 3. Kimyasal Kirlenmelerde
 4. Gıda Enfeksiyon ve Zehirlenmelerinin Önlenmesi ve Kontrolü
 5. Nükleer Kazalarda
- II. İNSANLIĞA HİZMETLERİ
 1. Ekonomiye Katkı
 2. Salgın Hayvan Hastalıkları
 3. Paraziter Hastalıklar.....
 4. Zoonozlar.....
 5. Kan Nakli.....
 6. Difteri ve Tetanos Toksini.....
 7. Spinal Anestezi.....
 8. Kırık Tedavisi.....
 9. Subkutan Enjeksiyon.....
 10. Konserve ve Gıda Zehirlenmesi

I.1. YETERLİ ve DENGELİ BESLENMEDE VETERİNER HEKİMİN ROLÜ WHO'ya göre Dünya Nüfusunun

% 28'i yeterli - dengeli besleniyor (2700-3000 Cal/gün + 27 g/gün hayvansal protein).
%12'si yarı aç - yarı tok (2200-2700 Cal/gün + <27 g/gün hayvansal protein).
%60'ı aç.

Genel Sonuçlar

1. Türkiye Gelişmiş ülkelere göre

1/4 oranında az yumurta
1/3 oranında az süt
1/2 oranında az et tüketiyor.

Araştırmalar Türkiye'de nüfusun %20-45'inin dengesiz beslendiğini gösteriyor.

2. Hayvansal proteinlerce zengin besinlerin tüketimi gelişmişlik ölçüsü haline gelmiştir.
3. Ülkemizde bugün için açlık tehlikesi yoktur. Ancak dengesiz beslenmede ortadadır. Kendi kendine yeten 7 ülkeden birisi miyiz?
4. Ülkemizde her doğan 1.000 bebekten 115'i yetersiz-dengesiz beslenmeden ölüyor. Bu oran 1988'de 1000'de 218 idi (5 yaşına kadar).
5. Hayvansal ürünlerin üretim faaliyetleri halk sağlığının korunmasında önemlidir. Hayvansal gıda maddeleri yeterli üretilmeyen ülkelerin yetersiz-dengesiz beslenmenin yıkıcı ve yıpratıcı etkisinden kurtulması imkansızdır.

Dünya Sağlık Cemiyeti Yıllık Kongresi'nde İngiliz Stableforth şöyle diyor: **"Bugün ülkelerde gıda maddeleri üretimini yükseltmeden insan hastalıklarına karşı savaşın anlamı açlık ve kıtlık demektir. İnsan hastalıklarına karşı savaş yapılmaması ise iş gücü, insan enerjisi ve ileri teşebbüslerde büyük gediklerin açılmasına sebep olur. Halbuki hayvanlarda salgın hastalıklara karşı savaş, gıda maddeleri üretimini yükseltir ve ülkelerde hem beslenme standardını artırır hem de insanları hayvanlardan geçen salgınlara karşı korur."**

Diyerek veteriner hekimliğin hayvansal üretimdeki ve insan sağlığındaki fonksiyonunu anlamlı bir şekilde ifade etmiştir.

6. Hayvansal protein insan sağlığının temel taşı olduğuna göre, insan sağlığında başarılı olabilmenin yolu hayvansal üretim sektörüne ve veteriner hekimliği hizmetlerine bağlıdır. Veteriner hekimler;

- Hayvan ırklarının ıslahı
- Hayvanların yetiştirilmesi

- Hayvanların beslenme ve hastalıklarıyla mücadele ederek hayvansal ürünlerin miktar ve kalitesinin artırılmasını sağlar. Hayvansal ürünlerin sofralara gelmeden önce sağlık kontrollerini yapar (ahırdan-çatala sağlık kontrolü).

I.2. ZOONOTİK ENFEKSİYONLAR ve HALK SAĞLIĞINDA VET. HEKİMİN ROLÜ

WHO ve FAO 50'si çok önemli 200 zoonoz belirlemiştir.

Zoonozların bulaşmasında asıl rol insandadır (TKB --- Sağlık B).

Genel Anlamda Zoonozların çözümü:

1. Veteriner hekimler, Tarım Bakanlığı iyi, programlı çalışacak
2. Halk bilinçlendirilecek
3. Ciddi yatırımlar yapılacak
4. Koruyucu önlemler alınacak

I.3. ÇEVRE ve TOPLUM SAĞLIĞINI TEHDİT EDEN KİMYASAL KİRLENMELERDE VETERİNER HEKİMİN ROLÜ

Kimyasal kirlenmelerin önlenmesi için:

1. Hayvanların sağlıklı beslenmesi
2. Kesilen hayvanların etlerinin kontrol ve analizi
3. Toksikoloji çalışmalarının artırılması gerekir.

I.4. GIDA ENFEKSİYONLARI ve ZEHİRLENMELERİNİN ÖNLENMESİ ve KONTROLÜNDE VETERİNER HALK SAĞLIĞI HİZMETLERİ

Gıda enfeksiyonları ve zehirlenmelerinin önlenmesi:

1. Hayvansal gıdaların meradan sofralara gelmesine kadar geçen süreçte bir dizi tedbir alınması (ahırdan-çatala sağlık kontrolü).
 2. Ulusal Kontrol Programlarının yapılması
 3. İlgili Bakanlıklarda VHS birimlerinin kurulması zorunludur.
- “Sağlıklı hayvan sağlıklı hayvansal gıdanın ön koşuludur” (Veteriner hekim!!!)

I.5. NÜKLEER KAZALARDA VETERİNER HEKİMİN ROLÜ

Veteriner Hekimler:

1. Radyasyona maruz kalan kasaplık hayvanları koruma
2. İnsan ve diğer canlıları da koruma
3. Hayvansal gıdaları kontrol etme
4. Genel hizmetlerin etkinliğini artırma yönünde yeterli deneyim, beceri ve sorumluluk sahibi olarak eğitilmiş olmaları

Nükleer faciada veteriner hekimlerin ne gibi sorumlulukları vardır?

1. Elektromanyetik dalgalar karşısında insanlar gibi hayvanların da kapalı yerlere alınmasını sağlamak
2. Bu yerlerin pencere vb bölümlerinin naylonla kapatılmasını sağlamak
3. Arazideki hayvanların bir araya toplanıp üzerlerini naylonla örttürmek
4. Hasta olan hayvanların sürüden ayırtıp, enfeksiyonların yayılma riskini önlenmek

II. VETERİNER HEKİMLERİN İNSANLIĞA HİZMETLERİ (KATKILARI)

1. Evcilleştirme
2. Zoonozların önlenmesi
3. Salgın hayvan hastalıklarının önlenmesi, ekonomiye katkı :
Ancylostomiasis (Kist hidatik) tedavisinde
Carbon tetrachloride'in kullanılması
4. İlk kan nakli 17.yy
5. Difteri ve tetanoz toksininin bulunması
Enstitüsü)
6. Spinal anestezi metodu 1885

Maurice Hall ve ark.
Richard Lover
Gaston Ramon (Pasteur
Corning

Hekimliğe ilk aktaran Viyana Veteriner Okulu Kliniğinden	Prof.Dr. Frans Benesch
7. Kırıklarda bandajsız tedaviyi	Otto Stader
8. Deri altı (subcutan) enjeksiyon	Tabourin ve Pravaz
Lyon V.Okulu	
9. Konserve gıdalarda zehirlenme nedeni olarak	Karl Meyer
Botulismusun toksinlerinin olduğunu Alman bakteriyolog	Frank Schofield
10. Tatlı yonca zehirlenmeleri üzerinde	Bang
11. Brucella abortus bang üzerinde	Calmette ve Guerin
12. B.C.B'nin bulunması ve uygulanması	S.Tahsin Aygün
13. Canlı hücre kültürü 1930	

HASTALIK KAVRAMI ve HASTALIK PARADİGMALARI

Arkeoloji, antropoloji, paleontoloji, tıp ve veteriner bilimlerinin ortak araştırmaları hastalık etkenlerinin ve hastalıkların çok eski bir tarihi olduğunu ortaya koymaktadır. En eski dönemlere ait (paleolithic) fosil kalıntıları ile insan ve hayvan iskeletleri üzerinde yapılan "paleopathologic" incelemeler (Ovis aries = koyun / Capra hircus = keçi / Bos taurus = sığır) bugün modern bir kentte görülen hastalıkların o zamanlarda mevcut olduğunu belgelemektedir. Dinazor, mamut, bizon ve öteki yaban hayvanları ile mağara insanlarında diş çürükleri, kemik ve eklemlerde yangılar (inflammation), enfeksiyonlar, nefroz ve kemik kurulukları tespit edilmiştir. Eosen çağının üç turnaklı atında diş çürükleri saptanmıştır. Mumyalanmış insan ve hayvan ölçülerinde çeşitli hastalıkların etkeni olan bakteri, protozoon ve parazit örnekleri bulunmuştur. Son yıllarda Antartika'da yapılan jeolojik araştırmalar sırasında ise bir milyon yıldan beri yaşadığı tahmin edilen canlı ve çoğalabilen bakterilerin varlığı belgelenmiştir.

Kurtlar tarafından öldürülmüş geyikler ve dağ keçileri üzerinde yapılan incelemeler ölümlerin % 95'inin hasta ve zayıf olduğunu ortaya koymuştur. Buradan hareketle insanların evciltme öncesi dönemlerde avlarını daha kolay yakalayıp öldürebileceği hasta hayvanlardan seçtiği düşünülerek hastalık olgusunun ilk kez bu yolla kavranabildiği ileri sürülmektedir. Şüphesiz ki mağara insanı fazla sıcak ve soğuk havanın, bozulmuş-kokuşmuş etlerin hastalığına neden olduğunu anlamıştı. Özellikle evciltme sonu dilediği zaman taze et yiyebilmesi onu uzun ve soğuk kış günlerinde aç kalmaktan kurtarmıştı. Böylece zayıf düşmediğini ve kolay hastalanmadığını farketmişti, giderek, gıda ve beslenmenin hastalıklarla ilgisini algılamıştı. Avlandığı hayvanlarda rastladığı hastalıklarla kendi geçirdiği ya da ölümlerinde gördüğü hastalıklar arasındaki benzerlik-hayvan ve insanlarda benzer hastalıkların belki de aynı nedenlerden ileri gelebileceği düşüncesini doğurdu. Denebilir ki bu olay, günümüzde bütün dünya ülkelerinde önemli ele alınması istenen, "Veteriner Hekimlik ve Halk Sağlığı" çalışmalarının tarihteki ilk adımıdır.

Gerek yaşamış ve görmüş insan toplumlarında, gerekse günümüzde hastalık etkeni hastalık kavramları ile toplumun sosyal-kültürel-bilim düzeyi arasında sıkı ilgi göze çarpar.

Doğa olaylarını tanrısallıkla nitelendirmiş ya da bunlardan bazıları seçerek çok tanrılı inanç dünyasını yaratmış toplumlarda insan gücü dışındaki her olgu tanrıların isteklerine bağlanarak yorumlanmıştır. İnsan ve sahip olduğu hayvanın hastalığı ile tanrıların hoşnutsuzluğu arasında bir ilgi kurulmuş; cin-peri, şeytan ve kötü ruhlar gibi kötülüklerin kaynağı unsurlar hastalıkların nedeni kabul edilmişlerdir. Dünyanın çeşitli yerleşim merkezlerinde ve Anadolu'da delikli kafatasları bulunmuştur. Bu deliklerin çok şiddetli baş ağrılarının nedeni olarak düşünülmüş, şeytan ya da kötü ruhların kolayca çıkıp gitmesi için açılmış olacağı ileri sürülmektedir. Hastalıkların insan ve hayvanlara tanrıların bir cezası olarak gönderildiği inancı ise Mezopotamya milletlerinden İsrailoğulları yoluyla Hıristiyan dünyasına girmiş ve Ortaçağ boyunca Kilise'den destek alarak adeta onaylanmıştır. Eski Mısır'da bu inançların yanında gıdaların, hava ve mevsim değişikliklerinin de hastalıklara yol açtığı dikkati çekmiştir.

Doğu'da Mezopotamya'da ve Mısır'da doğmuş uygarlıkların bilgi bulutları eski Yunan'da toplanmış ve bilim potasına boşalmıştır. Bu gerçeği hastalık kavramında da görebiliyoruz. Hipokratik Yazılar adı altında derlenen ve Hippocrates (M.Ö. 460-377) ile başlayıp, onun ekolu

ile geliştirilen öğretisi sisteminde hastalıkların belirlenmesinde doğal sebepler kabul edilmiş; tanrıların cezası, cin, şeytan gibi yabancı varlıkların etkinliği reddedilmiştir. Bu nedenle Hippocrates ve Okulu bilimsel tıbbın kurucuları olarak tanımlanmışlardır. Buna laik hekimlik denilmektedir. Hipokratik yazılarda hava, su, yer ve mevsim değişikliklerinin Organizmayı etkilediği, ana beden sıvılarının (kan, sarı safra, kara safra, balgam) dengesini bozarak hastalıklara neden olduğu belirtilmiştir. Galen (M.S. 131-201) ile genişletilerek güç kazanan bu görüş “humoral teori” adıyla 19 uncu yüzyılın yarısına kadar tıpta geçerli olmuştur. Bu arada eski Yunanlı bilgin Demokritus (M.Ö. 460-362) maddenin yapısında temel gördüğü bölünemeyen küçük ve himojen üniteler olan atomların organizmadaki fiziksel düzensizliklerin hastalıkları doğurduğunu ileri sürülmüştür. Dördüncü yüzyılda yaşamış Bizans Veterineri Apsyrtus, humoral teoriye inanmakla birlikte hastalıkların iç organlardaki bozukluklarla ilgisine dikkati çekmiştir. Yüzlerce yıl sonra Morgagni (1682-1771) “Hastalıkların Köklerinin ve Nedenlerinin Anatomi Yolu İle Araştırılması” adlı eserinde hastalıkların belli organlarda ortaya çıkan değişikliklerden kaynaklandığını açıklamıştır. Bu görüş “Organlar Patoloisi” adı ile geliştirilmiştir. Bichat (1782-1802) organların dokulardan yapıldığını, hastalıkların yerleştikleri dokulara göre değişik belirtiler gösterdiğini ileri sürmüştür.

Bütün bu görüşleri çok iyi değerlendiren Virchow (1812-1902) kendisinden önce mikroskop yardımıyla yapılan araştırmalardan da yararlanarak 1858’de Hücre Patolojisi’ni (Cellular Pathologie) yayımlamıştır. Buna göre hastalıkların belirtileri organizmayı şekillendiren hücrelerde meydana gelen değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Bu görüş, insan ve hayvan hastalıklarının görülen (makroskopik) ve gözle görülmeyen (mikroskopik) nedenleri araştıran modern patoloji’nin temelini oluşturmuştur.

Hastalıklar ve nedenleri konusundaki bu genel kavramlar ve teoriler dışında şüphesiz pek çok görüş ortaya atılmıştır. Bazı salgın hastalıkların zehirlenmeden ileri geldiği belirtilmiş. Örneğin Aristo (M.Ö. 384-322) hayvanlarda çok hızlı gelişen şarbon (anthrax) hastalığını zehirlenmeye başlamış; bu görüş Ortaçağda Batılı Veterinerler tarafından benimsenmiş ve hastalığın bulaşıcı ve salgın niteliği üzerinde durulmamıştır. Oysa ki daha birinci yüzyılda Romalı Veteriner Varro “gözle görülmeyen yaratıkların ciddi hastalıklara yol açacağını” belirtmiştir. Çağdaş ve yurttaş Columella ise salgın hastalıklarda sağlamların hastalardan ayrılmasını, çünkü bir hasta hayvanın hastalığı bütün hayvanlara bulaştıracağını belirtmiştir. Bilimsel nitelikteki bu görüşler Ortaçağda Batı’da unutulurken, Doğu’da İslâm Uygarlığında iyi değerlendirilmiştir. Veteriner ve insan hekimliği konusunda yazılmış eserlerde hastalıkların “Allah’ın kullarına kızgınlığı sonu çıktığına” ilişkin bir görüşe rastlanmaz. Hastalıklarda humoral teoriye yaklaşım varsa da salgınlarda bulaşma iyi kavranmıştır. İslâm hekimleri cüzamın yakın temasla, uyuzun uyuz böcekleri ile bulaştığını açıkça yazmışlardır. Dokuzuncu yüzyıl İslâm Veterineri İbn Ahi Hizam atlarda ve koyunlardaki bazı hastalıkların bulaşıcı karakterini belirtmiş; koyunlarda kelebek hastalığının karaciğerdeki kurtlardan (Fasciola hepatica) ileri geldiğini söylemiştir. Ondördüncü yüzyılın ünlü Veterineri Ebu Bekr, ruam (malleus) hastalığının atlardan diğer tek tırnaklılara geçtiği gibi insanlara da bulaştığını açıklamıştır. Ayrıca 9-14 üncü yüzyıllara ait diğer eserlerde de kuduz’un köpek ısırması ile hayvan ve insana bulaştığı vurgulanmıştır.

Batı’da Reform ve Rönesans’ın getirdiği öğrenme ve araştırma ruhu ile doğrular gün ışığına çıkarılıp yeni bilgiler üretilmiş; mikroskop gibi modern tıbbi doğuran çok önemli bir alet geliştirilmiş; gözle görülmeyen etkenlerin varlıkları ortaya çıkarılmıştır. Hastalıkların sebeplerini araştırmada mikroskobu ilk kullananlardan Kircher, 1658’deki eserlerinde “kokuşan materyalde ve vebalı hastaların kanında mikroskobik kurtlardan” bahsedilmiştir. Onsekizinci yüzyıl başlarında bu küçük, yaşayan organizmaların hastalıklara sebep olacağı birçok yazar tarafından belirtilmiştir. Yukarıda değinildiği gibi otopsi araştırmaları ile modern patolojinin kuruluşu ve hücre teorisinin geliştirilmesi ile çığ gibi artan bilgiler yanında bakteriyoloji dalındaki olağanüstü gelişmeler hastalık etkeni ve hastalık kavramında modern görüşleri egemen kıldı. Bu temel üzerinde 20 nci yüzyılın bilimsel ve teknolojik gelişmeleri eklenerek günümüz tıp dünyasında geçerli bilgiler üretildi.

TEDAVİ KAVRAMI ve MODERN TEDAVİNİN GELİŞİMİ

Şüphesiz ki insanoğlu hastalık etkeni ve hastalık kavramları yanında bir tedavi pratiği geliştirmişti. İlk zamanlarda insan ve hayvan hekimliğinin bir içgüdü ile doğmuş olabileceği ileri sürülmektedir. Biliriz ki insan ve hayvanlarda içgüdü vardır. Bu güç onları yaşamak için gıda bulmaya, tehlikelerden korunmaya ve soylarını devam ettirmek için çiftleşmeye yöneltmektedir. Vücudun çeşitli arızaları, rahatsızlıkları da bu yolla giderilebilmektedir. Hayvanın çok sıcak havalarda gölgeyi, soğukta sığınağı araması, yaralarını yalaması, doğan yavrularını yakalayarak temizlemesi akla gelebilen ilk örneklerdir. Hayvanlar hastalandıklarında içgüdüleri onları çare aramaya yöneltir. Kedi ve köpekler mide-barsak rahatsızlıklarında bazı bitkileri yer. Daha sonra kusarlar ya da pislerler. Oysaki bu hayvanlar et yiyenlerdendir (carnivor) ve çığ otu normalde yemezler. Yedikleri otun kusturucu ya da sürgüt (müshil) etkisi bulunduğunu da onlara kimse öğretmemiştir; içgüdüleri zorlamıştır. İçgüdüleri insanı da acıktığında gıda aramaya yöneltmiştir. Hastalığında, vücudun gereksindiği bitkisel, hayvansal gıda maddelerini, tuz vb. gibi mineral maddeleri aynı gücün etkisiyle arayıp bulmuş; onları değişik oranlarda yemiş; az ya da çok yediğinde değişik etkileri algılamıştır. Böylece bir yandan hastalıkta ilaç kavramı doğarken, diğer taraftan gıda ve ilaç (drog) ayrımı yapılabilmektedir. Gerçekten gıda ve drog şekli arasında kesin sınır olmadığını biliyoruz. İncir bir gıdadır, fakat çok miktarda yendiğinde sürgüt (purgatif) etki yapar. Sağlıklı bünye için yalnız gıda maddesi görülen limon ve portakal “skorbit” hastalığının özel ilacıdır.

Güncel olaylardan içgüdüsel yönelimin örneklerini verebiliriz. Bebek bekleyen bazı hanımların duvar sıvalarını yediği görülmüştür, çünkü vücudunun kalsiyuma gereksinimi vardır. Benzeri olarak müstakbel annenin vücudunda asit eksikliğinde “turşu”, karbonhidrat ihtiyacında ise “tatlı” istekleri çoğalacaktır. Bu olaylar binlerce yıldan beri insan toplumlarında yaşanmış ve sonunda şüphesiz ki deneye ve olumlu sonuca dökülmüştür. İnsanoğlunun hayvanlarda ve insanlardaki içgüdü yönelimlerini gözlemesi modern hekimlikteki diyetetik (gıda ile ilgili) ve farmakolojik (ilaçla ilgili) tedaviyi doğurmuştur.

Ayağını inciten bir kişi, düşünmeksizin onu ovuşturur. Zaman sürecinde bu olay bir sisteme dökülmüş ve masaj tekniği gelişmiştir. Bel ağrıları ya da romatizmada soğuk havanın ağrıyı artırdığı, sıcak tutmanın ise rahatlık verdiği algılanmış; su, kum, buhar, gübre, çamur ve lapalar gibi çeşitli uygulamalarla fizik tedavinin (fizikoterapi) ilk materyal ve yöntemleri geliştirilmiştir.

Mandaların yalnız serinlemek için değil, çeşitli böcek ve parazitlerin etkilerini gidermek amacı ile de suya girdikleri çamurda yuvarlanarak derilerini kalın bir tabaka ile korudukları gözlenmiştir. Maymunların bit ve pire gibi parazitlerini nasıl temizledikleri hayvanat bahçesinde ilgiyle izlenmektedir.

İnsanoğlu hayvanların yalanarak, göl ve akarsulara girerek sık-sık temizlendiğini görmüş ve şüphesiz kendi içgüdüleri ile de yıkanma, temizlenme gereğini duymuştur. Bu olaylarla çeşitli böcek ve parazitlere karşı savaş yöntemlerini geliştirmiş; temizlik kavramı sonu “hijyen” biliminin temellerini atmıştır.

Su aygırlarının (Hippopotamus) ayaklarını bataklıklardaki keskin sazlarla sürterek damarlarını deldiklerini, kan aktıktan sonra o kısma çamur bulaştırarak kanamayı durdurdukları; maymunların derilerine batan dikenleri dişleriyle çekip çıkardıkları, leyleklerin gagalarını sırınga gibi kullanarak lavman yaptıkları bugün olduğu şekilde en eski insan toplumlarının da dikkatini çekmiştir. Bunları kendi üzerinde uygulamadan geri kalmadı. Görgüyü-bilgiye, bilgiyi-deneye, bulguyu-yönteme dönüştürdü.

Bu görüşe göre denebilir ki hayvanlar, içgüdüleri ve milyonlarca yıldır değişmeyen yöntemleri ile tedavi pratiğinin gerçek bulucularıdır. İnsanlar, bu temele bilgi ve becerilerini ekleyerek bir tedavi sanatı geliştirmiştir.

VETERİNER HEKİMLİKLE İLGİLİ KURUM ve KURULUŞLAR**a. ULUSAL**

- 1) TVHB- MERKEZ KONSEYİ- 1954 (6343S. Yasayla)
- 2) Veteriner Hekim Odaları (VHO) 45 adet
- 3) TVHB Vakfı (1988)
- 4) TVH Derneği (1930)
- 5) Tarım Bakanlığı
- 6) Çevre Bakanlığı Çevre, hayvan hayvancılık ilişkisine bağlı hizmetler,
Zoonozlar, hijyen ve gıda güvenliği
- 7) Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı Veteriner
Halk Sağlığı Daire Başkanlığı,1996 Yılı 7706 sayılı
- 8) İçişleri Bakanlığı
 - a. İl,ilçe belediyelerinde
 - b. Mülki idareler, Özel İdareler >> Bölgesel çalışmaların ve yerel programların yürütülmesinden, Veteriner Hekimliği hizmetleriyle ilişkili ve sorumludurlar
- 9) Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı >> Hayvan ve hayvansal ürünlerle ilgili ithalat ve ihracatı planlaması, değerlendirmesi konularıyla
- 10) T.C. Ziraat Bankası >> Yetiştiricilerin kredi ve girdi temini
- 11) Tarım Kredi Kooperatifleri
- 12) TÜBİTAK
- 13) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
- 14) EBK, Yem Sanayi, Yapağı ve Tiftik A.Ş., SEK vb

b. ULUSLAR ARASI

	Kuruluş	Türkiye'nin üyeliği
1) WVA	1863	1865
2) OIE	1924	1945
3) FAO	1949	1947
4) WHO	1948	1947
VPH	1949	
EĞİTİM-ÖĞRETİM KURUMLARI		
5) WVA-CVE	>>	Dünya Veteriner Hekimleri Birliği Eğitim-Öğretim Komitesi WVA (DVHB) Mesleki Etik Yasası yayımlamıştır.
6) EU-ACVT	>>	Avrupa Birliği Veteriner Hekimliği Eğitim-Öğretim Danışma Komitesi
7) EAEVE	>>	Avrupa Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları Birliği

A. VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ ULUSAL KURULUŞLAR**A.1. TVHB TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ MERKEZ KONSEYİ**

45 Odanın temsilcilerinin seçtiği "Merkez Konseyi" vardır.

A.2. VETERİNER HEKİM ODALARI

6343 sayılı yasaya göre kurulurlar

Yönetim Kurulu (5)

Onur Kurulu (5)

Denetim kurulu (2)

Konsey Üyeleri (Konya için 6) -Merkez konseyini (2 yılda 1) belirler,

Başkan

Yönetim Kurulu, 32 kişi

Veteriner Hekim Odaları

1 Adana	13. Denizli	25. İzmir	37. Muğla
2. Adıyaman	14. Diyarbakır	26. Kahramanmaraş	38. Sakarya
3. Afyon	15. Elazığ	27. Kars	39. Samsun
4. Aksaray	16. Erzincan	28. Kastamonu	40. Sivas
5. Ankara	17. Erzurum	29. Kayseri	41. Şanlıurfa
6. Antalya	18. Eskişehir	30. Kırşehir	42. Trabzon
7. Aydın	19. Gaziantep	31. Kocaeli	43. Trakya Bölgesi
8. Balıkesir	20. Giresun	32. Konya	44. Uşak
9. Bolu	21. Hatay	33. Kütahya	45. Van
10. Burdur	22. Isparta	34. Malatya	
11. Bursa	23. İçel	35. Manisa	
12. Çanakkale	24. İstanbul	36. Mersin	

A.3. TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ VAKFI (TVHBV)

30 Nisan 1988'de kuruldu.

Amaç: Mesleği ve meslektaşlarımızı en iyi ve güçlü bir şekilde temsil etmek.

-Meslektaşlar arasında yardımlaşma + dayanışmayı esas alan hayır kurumudur

1- İkraz	6-Mesken kredisi
2- Evlenme kredisi	7-İş kredisi
3- Tedavi yardımı	8-Emeklilik yardımı
4- Ölüm yardımı	9-Öğrenci bursu
5- Malüliyet	

A.4) TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ DERNEĞİ (TVHD)

7 Şubat 1930 'da kuruldu.

Temel de amaçları TVHV ile aynıdır. Ancak Dernekler Yasasına tabidir.

B. VETERİNER HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ ULUSLAR ARASI KURULUŞLAR**WORLD VETERINARY ASSOCIATION – WVA (Dünya Veteriner Hekimler Birliği-DVHB)**

1863 yılında (1762'den 101 yıl sonra) John Varm kurmuştur.

Türkiye 1865'te yani 23 yıl sonra bu kuruluşun 2. Toplantısına katılmıştır.

Temelde Görevleri

- I. Sığır vebasıyla mücadele
- II. Uluslar arası hayvan ticareti
- III. Sıhhi prensipleri uygulamada ve çalışma usullerini belirleme
- IV. Hastalıkların coğrafi dağılımını belirleme

Amaç:

Hayvan hastalıklarını önlemek ve insanlara geçmesini engellemek için çalışmalar yapmak.

Sığır vebasının Osmanlı İmp.'da olduğunu belirtiyor. Osmanlı İmparatorluğuna ambargo konulmuştur.1865'de Viyana'da toplam 2.D.Vet.Hek.Birliği toplantısına Vet.Ahmet Bey katılıyor. Bu hastalığın sadece Türkiye'de değil diğer ülkelerde de olduğunu ve ambargonun kaldırılmasını istiyor. Ülkemizde 1923'te hayvan hastalıklarına karşı atılımlar başlamış ancak Avrupa'dan gelen gözlemciler 50 yılda bu hastalıkların üstesinden gelemezsiniz demişlerdir.

Ancak 1939 yılında 11.DVHB toplantısında kaldırılıyor.

OFFICE INTERNAL EPIZOOTI - O.I.E.

25 Ocak 1924'te Emanuel Leichlainche tarafından kuruldu.

Kuruluş Amacı

-Dünya üzerinde bulaşıcı hayvan hastalıklarının çıkışı,yayılması ve bunlarla mücadele konularında hükümetlere bilgi vermek.

-Bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve denetiminde uluslar arası ilişkileri ve standardizasyonu sağlamak. Salgın hastalıklar ofise bildirilecek,hastalıklara karşı diğer ülkeler tedbir alacak. Aşı vs...

-Üye ülkeler arasında hayvan ve hayvansal ürün ticaretinde izlenecek politikalarda bir örneklik sağlamak.(Aşılar gibi)

(Herhangi bir salgın hastalık çıktımı onunla ilgili hastalığı alan hayvanı başak ülkelere geçiremeyeceksin)

FOOD and AGRICULTURE ORGANIZATION - F.A.O (Gıda ve Tarım Org.)

16 Ekim 1945 yılında kurulmuştur.

42 ülke

Kanada'nın Quebec kentinde kuruldu (Birleşmiş Milletlerden sonra)

Şu anda merkezi Roma'da

Temel Amacı:II.Dünya Savaşında meydana gelen açlık sorununu çözmekti-Ekim alanları büyük zarar görmüş, gıdaya bağlı stres

Kuruluş Amacı

-İnsanların yaşaması için gerekli olan gıda maddelerinin en iyi koşullarda ve belirli standartlarda uygun olarak üretimini sağlamak. -üretim

-Bütün gıda maddelerinin ve tarım ürünlerinin üretim ve dağıtımlarının güvenli bir şekilde yapılmasını sağlamak. -dağıtım

-Tarımla uğraşan insanların yaşam koşullarını ve standartlarını yükseltmek. -yaşam

-Bu ürünlerin dünya ekonomisine katkısını arttırmak ve insanlığın açlık sorununa karşı bunları kullanmak. -ekonomiye katkı

Türkiye 1947'de üye oldu.

-Pendik Vet.Kont. ve Araş.Enst.-FAO'ya bağlı bir kuruluştur.

FAO'da 2 Aralık 1946'da Dr. Philips tarafından "Hayvansal Üretim Dalı" adında bir bölüm oluşturulmuştur.

Amacı: Yetiştirme, besleme, yerleştirme, hayvan kayıplarını paraziter ve zoonozların kontrolü suretiyle azaltmaktır. Hayvansal ürünlerin en iyi şekilde pazarlanması, hayvan yetiştiricilerine bilimsel ve teknik destek sağlamak.

WORLD HEALTH ORGANIZATION - WHO

7 Haziran 1948'de kurulmuştur.

55 üye ülke, merkez İsviçre'nin Cenevre kenti.

Kuruluş Amacı

-Tüm dünyada görülebilecek sağlık sorunları ile ilgilenmek ve bu sorunların giderilmesi için çözümler üretmek.

-Sağlık sorunlarının çözümlenmesi için üye ülkeler arasında teknik işbirliğini ve bilgi iletişimini sağlamak.

-Açlık tehlikesi geçiren ülkelere yardım, yiyecek göndermek, yurt dışına giderken aşı istenmesi.

-Hangi ülkelerde ne gibi hastalıklar görülmekte, bunu uluslar arası bültenlerle belirtir.

Sonuç

OIE/FAO/WHO – Veteriner hekimlerin sadece hayvan sağlığıyla değil insan sağlığında da sorumlu olduğunu gösteriyor.

V.H.P. (Veteriner Hekimliği Halk Sağlığı Ünitesi)

1949 yılında WHO'nun Cenevre'deki merkezinde kuruldu.

Epidemiyoloji (hastalık yayılması), zoonozlar gibi konularda (çıkış,yayıllış) ortaya çıkabilecek sosyo ekonomik problemlere karşı kuruldu.

Gıda zehirlenmesi, intoksikasyonlar, karşılaştırmalı hekimlik konularında araştırma ve çalışmalar yapıyor.

FAO'yla Alimentarius Commission Codex = Uluslar arası Gıda Talimatnamesini oluşturmuşlardır.

Uluslar arası alanda eğitim – öğretim standardizasyonu konusunda üç kuruluş vardır.

1) (WVA-CVE) Dünya Veteriner Hekimleri Birliği Eğitim-öğretim Komitesi
WVA'nın yıllık toplantısında alınan kararları dikkate alarak "Veteriner Hekimleri Eğitim ve Öğretiminin Minimal Standartlarını" belirler ve 4 yılda 1 toplanan D.V.H. Kongresinin onayına sunar. Üye ülkeler bunları dikkate alarak Veteriner Hekimliği eğitimini organize ve revize ederler.

2) EU-ACVT Avrupa Birliği Veteriner Hekimleri Eğitim – Öğretim Danışma Komitesi
3 ana konuya ağırlık verir.

- 1- Veteriner hekimliği diplomasına yönelik "Temel Eğitim"
- 2- Daha ileri diplomalara yönelik "Geliştirme Eğitimi"
- 3- Güncel bilginin alınmasına yönelik "Sürekli Eğitim"

3) EUROPEAN ASSOCIATION of ESTABLISHMENT for VETERINARY EDUCATION
(EAEVE - Avrupa Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları Birliği, AVEKB)

1986'da kuruldu.

İlk 27 Mayıs 1988'de toplandı.

1992'de 5. Assamble Türkiye'de Yapıldı.

-Diploma eşitliği

-Kredi eşitliği getirildi.

Birliğin Görevleri

-Avrupa'daki ve dolayısıyla dünyadaki veteriner fakültelerinde eğitim-öğretim, araştırma-uygulama alanlarında haberleşme ağı kurmak: bunların yayılması değişimini sağlamak.

-Avrupa Veteriner Fakülteleri arasında lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim programlarında zorunlu standardizasyonu sağlamak.

-Avrupa'daki veteriner fakülteleri arasında öğretim elemanı ve öğrenci değişimini sağlamak.

-Eğitim-öğretim ve araştırma metodlarını geliştirmek

-Araştırma sonuçları ile her türlü yayının, uzmanlık ve doktora tezlerinin değişimini sağlamak.

-Yeni veteriner fakültelerinin açılmasında, öğrenci sayılarının saptanmasında dikkate alınacak zorunlu kriterleri belirlemek.

-Avrupa Birliğine üye ülkelerden başlayarak, istekleri halinde diğer Avrupa Veteriner Fakültelerinde de incelemeler yaparak değerlendirme raporları hazırlamak.

-Tüm bu çalışmalar hakkında "Avrupa Birliği Veteriner Hekimliği Eğitim- Öğretim Komitesi (ACVT)"ne bilgiler vermek ve bu komitenin önerileri doğrultusunda çalışma grupları oluşturarak faaliyetini sürdürmek.

Bugün Türkiye'den 4 fakültenin üye, 2 fakülleden de gözlemci üye katılıyor.

Birlik her yıl toplanır.

Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim-öğretim konularını sistematik olarak işler.

1993'de ;1-Vet.Fak. sayıları –kalite durumları (Komisyon kuruyorlar)

2-Bütün Avrupa ülkelerinde Diploma eşitliği (En az 4 yıl + 5000 saat)

3-Mezuniyet sonrası eğitim (ihtisaslaşma)= en az 3 yıl

VETERİNER HEKİMLİĞİ İSTİHDAM ALANLARI

I. AMAÇLARI AÇISINDAN VETERİNER HEKİMLİĞİ HİZMET ALANLARI

1. Ülkenin hayvan varlığını korumak, hayvan hastalıklarını önlemek, hayvan neslini iyileştirmek, aşı, serum vb biyolojik madde üretmek, hastalıklar ve beslenme konularında araştırma yapmak üzere:

a. Tarım Bakanlığında

c. Özel sektörde

b. Yerel yönetimlerde

d. Milli Savunma Bakanlığında

2. İnsanları zoonozlardan korumak, sağlıklı ve kaliteli gıda amacıyla:

a. Resmi ve özel mezbahalarda

c. Tavuk kesim hanelerinde

e. Et ve ürünleri tesislerinde

b. Entegre hayvancılık tesislerinde

d. Süt ve ürünleri tesislerinde

f. Şarküterilerde

- g. Hayvansal ürün satan marketlerde
1. Milli Savunma Bakanlığında
- 3. Hayvanlara sağlıklarını kazandırmak üzere:**
a. Resmi ve özel hayvan hastanelerinde
b. Poliklinik ve hayvan muayenehanelerinde
- 4. İlaç ve biyolojik madde üretimi için:**
a. İlaç firma ve laboratuvarlarında
- 5. Sağlıklı hayvan yemi üretmek için:**
a. Yem fabrikalarında
1734 sayılı Yem Kanunu: “Teknik sorumlu Veteriner hekim ve ziraat mühendisidir”
- 6. Ülkenin veteriner hekimi ve yardımcı personeli ihtiyacı için (Eğitim öğretim amaçlı):**
a. Veteriner Fakültelerinde
b. Hayvan Yetiştiriciliği Meslek Yüksek Okullarında
c. Hayvan Sağlık Meslek Liselerinde

II. İŞLEVİ AÇISINDAN VETERİNER HEKİMLİĞİ HİZMET ALANLARI

1. Özel (serbest) veteriner hekimliği

Klinisyen veteriner hekimler

- a. Pet veteriner hekimliği hizmetleri
b. Büyük ve küçük baş hayvan hekimliği hizmetleri
c. Kanatlı veteriner hekimliği hizmetleri
d. Süs (egzotik) hayvan hekimliği hizmetleri

2. Kamu (Resmi) veteriner hekimliği

- a. Tarım Bakanlığı ve ilgili birimler - Koruma Kontrol Genel Md.
- TİGEM vb
- b. Yerel yönetimlerde - Belediyeler (%50 Resmi)
- c. Askeri veteriner hekimliği
- d. Araştırmacı veteriner hekimliği - Üniversitelerde
- Veteriner Fakültelerinde
- Araştırma Enstitülerinde

e. Sınır kapılarında - kontrolör

3. İşyeri veteriner hekimliği

- a. Mezbaha veteriner hekimliği - Gıda kontrolü
b. Market veteriner hekimliği - Gıda kontrolü
c. Hayvancılık işletmelerinde
d. Damızlık firmalarında

4. Diğer alanlar

- a. İlaç firmaları, ilaç depoları
b. Veteriner hekim odaları
c. Yönetici veteriner hekimliği

Türkiye’ de çalışan veteriner hekimlerin dağılımı (07.2008 verileriyle)

Ruhsatlı Klinik	4268
Poliklinik	335
Hayvan hastanesi	21
Tarım Bakanlığı	3000
Fakülteler	930
Yerel Yönetimler	1000
Gıda sektörü	123
Yem sektörü	78
Sağlık Bakanlığı	30
TÜBİTAK	6
Çevre ve Orman Bakanlığı	7
Emekli	1682